

Vpl. Pyhäjärvi

Maanantai 19. lokakuuta 2009

Pyhäjärveläisyyden vaali - Karjalan puolustaja

N:o 10 54. vuosikerta

Talkooviikot jatkuvat Konevitsassa

– Konevitsa ry:n organisoimat talkooleirit luostarissa alkoivat 1990-luvulla ja näistä leireistä tämän vuotinen oli kohdallani toinen, kertoo **Kaarina Pärssinen**.

Tänä kesänä tieto mahdollisuudesta päästä talkoisiin mukaan varasijoilta varmistui pyhäjärveläisjuuriselle Kaarinalle vasta pari viikkoa ennen leirin alkua.

– Liki parikymmentä kertaa Konevitsassa käyneenä ja Kannaksella tänäkin vuonna matkanneena arvelin tuntevani olosuhteet Venäjällä ja Konevitsassa niin hyvin, että kun viisumi oli valmiina, olisin voinut vaikka niinsano- tusti ”hypätä liikkuvaan junaan”.

Konevitsan kuulumisia, SIVU 6



Luostarin leipomossa, ehtoollisleipiä nousemassa etualalla.



Pappismunkkien asuihin kuuluvat osat kaipaavat mm. lampukan savusta mustuttuaan välillä huoltoa. Pesun jälkeen niitä kuivateltiin Punaisen hotellin edustalla. Kuvat: Marja Söderlund.

Karjalaissätiöiden yhteistyö lujittuu

Yhteistyön voimaan, yhteydenpitoon, keskusteluun ja kokemusten vaihtoon pohjaava työ karjalaisen sätiöiden kesken jatkuu.

Suvannon seudun sätiöt tapasivat Lempäälässä 27. syyskuuta Sakkola-Sätiön toimiessa isäntänä. Kokouksessa käytiin läpi vanhojen karjalaispitäjien nykytoimintaa ja tulevia suuntaviivoja.

Jo aiemmin kolmena keväänä Suvannon alueen naapuripitäjät ovat tutustuneet toisiinsa. Hanke jatkuu ensi toukokuussa vierailulla Käkisalmeen ja sen lähialueisiin. Samalla todettiin, että internet on jatkossa entistä tärkeämpi foorumi pitäjälehtien rinnalla.

Kansainvälisen tietoverkon merkitys korostui myös Karjalan Liiton järjestämässä sätiöseminaarissa Tampereella 9. lokakuuta. Perinteisten viestimien rinnalla myös Karjalan Liiton tulevaisuuden tavoite on, että netti on jatkossa pääasiallinen informaatiolähde. Jokaisen karjalaisyhteisön puheenjohtajan ja sihteerin toivotaan käyttävän ainakin sähköpostia.

Karjalan Liitto valmistelee parhaillaan 70-vuotisjuhlavuottaan 2010, ja liiton historiikkia kirjoitetaan. Juhlatapahtumia on pitkin vuotta, suuret kesäjuhlat viikkoa ennen juhannusta Helsingissä.

Talvisodan alkamisen 70-vuotismuistovuosi näkyy myös tapahtumina ympäri Suomea.



SIVU 2

Suvannon seudun sätiöiden edustajat tapasivat Lempäälässä 27. syyskuuta. Takarivissä vas. Erkki Heiskanen, Kullervo Huppunen, Robert Rainio, Hannu Turkinen, Taisto Virkki, Yrjö S. Kaasalainen, Antti Hynnä, Kalevi Hyytiä, Hannu Pauku, Marja Huovila, Anja Kuoppa ja Matti Naskali. Edessä vas. Kaarina Pärssinen, Pirjo Kiiala, Aila Alanen ja Salme Rintala.

19. lokakuuta 2009



Venäläisille asiatietoja Karjalasta

Venäläisen Karelija-yhdistyksen jäsenet ovat kääntäneet noin kymmenkunta Kannaksen pitäjähistoriaa venäjäksi. Tänä vuonna ilmestyi Pyhäjärven historia, jonka tekijänä oli Dimitri Shitov. Hän on aikaisemmin kääntänyt myös Sakkolan, Raudun ja Metsäpirtin tarinat.

Shitov sai lähdeaineistoksi Pyhäjärven historian sekä monet pitäjämme kyläkirjat. Toiveena ja painotuksena, että venäjänkieliseen teokseen pitäisi tulla myös pyhäjärveläisten kokemuksia talvisodasta.

Neuvostoliitolle nimittäin Moskovan sopimus ja talvisota olivat vaikeita asioita, joista virallisesti vaiettiin. Eikä Venäjä ole edelleenkään tähän päivään mennessä tunnustanut Suomen ja Neuvostoliiton talvisotaa, jonka seurauksena Suomi menetti Karjalan.

Ja kaikkea tätä vaikenemista hämmentää tänäkin päivänä historiaa korjaava ”desantti” Johan Bäckman, joka asui Pietarissa vuodesta 1995 alkaen 10 vuotta. Tältä ajalta tulivat Karelija-yhdistyksen jäsenille tutuiksi hänen erikoiset luentonsa ja väitteensä. ”Talvisotahan oli vain pieni kahakka, jonka fasistinen Suomi aloitti.” ”Baltian maita ei Venäjä ole koskaan miehittänyt” ja ”Onnellista olisi Suomen kansalle jos Suomi edelleenkin olisi osa Venäjää”

Nämä nyt käännetty Kannaksen pitäjähistorian kirjat ovat painatusmäärältään pieniä, 1500-2000 kappaleen luokkaa. Joka pitäjän tarinat ovat kuitenkin kaikki loppuunmyytyjä. Historian tutkijat, opiskelijat ja nykyiset Kannaksen asukkaat ovat niistä todella kiinnostuneita.

Toivottavasti teokset pieneltä osaltaan viestittävät venäläisille oikeaa ja todellista kuvaa entisten suomalaisten elämästä luovutetussa Karjalassa sekä venäläisten aloittamasta talvisodasta 1939.

Yksi moite Pyhäjärven kirjasta tuli Shitoville erään venäläisen taholta. ”Kuinka paljon suomalaiset maksoivat sinulle, että valehtelit ja kirjoitit, miten hienot olot heillä aikoinaan oli Karjalassa.”

Uutisissa kerrottiin hiljattain, että Venäjän presidentti Dimitri Medvedin on nyt asettanut työryhmän tutkimaan Venäjän lähimenneisyyden historiaa, koska monet länsimaiden historioitsijat ovat presidentin mielestä törkeällä tavalla syyllistäneet Venäjää monista asioista. Jäädään Baltian maiden kanssa mielenkiinnolla odottamaan selvityksiä.

Talvisodan syttymisestä tulee tänä vuonna kuluneeksi 70 vuotta. Meidän karjalaisten sodan kokenut sukupolvi muistaa tapahtuman kaikin aistein koettuna. Sitä kokemusta ei muuksi muuta minkäänlaisen dosentin tutkimukset.

Hyvää syksyä!

SALME RINTALA
Pyhäjärvi-Säätiön
hallituksen jäsen



Suvannon seudun säätiöt suuntaavat Käkisalmeen

Pyhäjärven, Käkisalmen, Metsäpirtin, Raudun, Räisälän, Sakkolan ja Vuokselan säätiöt jatkavat yhteistyötään ainakin parin vuotuisen kokoontumisen ja yhteismatkojen voimalla.

Lempäälässä 27. syyskuuta pidetyssä Suvannon seudun säätiöiden tapaaamisessa päätettiin seuravaksi tutustua Käkisalmeen ja sen lähiseutuun. Touku-kuussa 2010 toteutettavaa matkan järjestävät Käkisalmi-Säätiön edustajat. Valmisteluja on jo tehty ja tutustumiskohteita suunniteltu, kävi ilmi **Erkki Heiskasen** ja **Marja Huovisen** puheenvuoroista. Käkisalmen kaupunkikierroksen oheen löytyy niin arkkitehtonisia kuin arkeologisia kohteita – tietysti kau- niita maisemia unohtamatta. Vierailu Käkisalmeen tehdään nelipäiväisenä, ja käyntikohteina saattavat olla myös Konevitsa ja Kaarlahti.

Aikaisempina vuosina naapuripitäjistä ovat säätiöiden edustajille esittäytyneet Vpl. Pyhäjärvi ja Räisälä, Sakkola ja Vuoksela

sekä Rautu ja Metsäpirtti. Kokouksen osallistujat summasivat kokemuksia jo tehdyiltä matkoilta, ja naapureiden nähtävyyksiin tutustuminen nähtiin antoisaksi koko Karjalanmatkailun kannalta. Samalla eri säätiöiden toimijat ovat tulleet toisilleen tutuksi, mikä osaltaan edistää yhteistyötä. Karjalan käynnellä on yleensä onnistuttu tapamaan myös venäläiskuntien johtoa ja Käkisalmen alueen päättäjiä.

Käkisalmen linnan pihalla on isot kesäjuhlat 31.7.2010. Niihin osallistumisesta kukin säätiö päättää taholleen, koska samaan aikaan järjestetään myös joidenkin pitäjien omia juhlia Suomessa.

Sakkola-Säätiön isännöimässä kokouksessa keskusteltiin myös Suvannon seudun säätiöiden yhteisesiintymisestä Karjalan Liiton kokouksissa. Tällä hetkellä Metsäpirtin **Kalevi Hyytiä** on Karjalan Liiton hallinnossa mukana. Karjalaisessa pitäjähdistyksessä (Pylli) toimivat nyt

Kalevi Hyytiä sekä **Kaarina Pärssinen** Vpl. Pyhäjärvi-seurasta. Pitäjähdistysten liitto järjestää vuonna 2010 neljä pitäjapäivää, joiden alueelliset teemat ovat Laatokka, Vuoksi, Viipuri ja Suomenlahti.

Suvannon seudun yhteisiä ylläpitävät myös alueen sukututkijat.

Kalevi Hyytiä piti tilaisuuden päätteeksi pienen esitelmän siitä, miten 1930-luvun Suvannon seudun talot ja asukkaat näyttäytyvät internetissä. Virtuaali-Karjalan avulla voidaan kertoa niin alueen historiasta kuin nykypäivästä, ja tämän tietovarannon avulla tehdä ”virtuaalimatkoja” Karjalaan. Kartoille voidaan merkitä kylät talo- ta ja kerätä infoa vaikka asukaskohtaisesti. Internetin tarjoamia työvälineitä tähän ovat Google-Map ja Google-Earth -ohjelmat; työhön tarvitaan vain henkilöt, jotka informaatiota nettiin syöttävät ja ylläpitävät.

– Oikeat ylläpitäjätahot ovat ne, jotka asioiden ää-

rellä ähkivät, totesi Hyytiä, joka itse on vienyt mm. Metsäpirtin tiedot esille.

Tulevista tapahtumista todettiin mm. 5.12.2009 Karjalatalolla pidettävä juhla, jossa Suomen ja Neuvostoliiton rajapitäjät (Rautu, Terijoki, Metsäpirtti, Kivennapa ja Sakkola) kertovat valmistautumisesta talvisotaan ja sota-aikaisia kokemuksia.

Erillinen Pataljoona 6:n Perinneyhdistys järjestää Keljan taistelujen muistotilaisuuden ja asevelijuhlan Lempäälässä 27.12.2009.

Suvannon seudun säätiöt kokoontuvat seuraavan kerran Tampereella 31.1.2010 Vuokselan toimissa kokoonkutsujana.

Hannu Turkkinen johtamassa Lempäälän kokouksessa vietettiin hiljainen hetki sairaskohtaukseen menehtyneen Räisälä-Säätiön puheenjohtaja **Juhani Huppusen** muistolle. Samoin Huppusen muistoa kunnioitettiin karjalaisten säätiöiden seminaarin alus- sa Tampereella 9.10.

Pyhäjärvi esittäytyi karjalaissäätiöille

Karjalaissäätiöt ovat kymmenkunta vuotta kokoontuneet säätiöseminaareihin Helsingissä, mutta tänä vuonna tilaisuus pidettiin Tampereella, Aamulehden tiloissa. Ensi vuonna on tarkoitus tavata Turussa, ennakoi säätiötoimikunnan puheenjohtaja **Martti Talja**.

Tapaamisiin on kuulunut säätiöiden ja pitäjien esittelyjä. Tällä kertaa vuorossa oli Vpl. Pyhäjärvi, josta kertoi **Yrjö S. Kaasalainen**. Säätiön verotuskäytännöistä antoi esimerkkejä **Reino Äikiä**.

Projektivastaava **Mervi Piipponen** Karjalan Liitosta kertoi Vanhat hautausmaat -hankkeesta Karjalan tasavallassa ja Leningradin alueella. 204 suomalaista hautausmaata on dokumentoitu niin suomen- kuin venäjänkielillä. Tavoitteena on turvata suomalaisten siviilihautausmaiden asema, mutta ongelmana on, ettei Venäjän laissa kyseistä käsitettä tunneta. Sankarihaudat ovat sopimuksen mukaan suojattuja. Hautausmaatilanteesta pidetään laajempi seminaari 14.11. Karjalatalolla pitäjä- ja sukupäivän yhteydessä.

Liiton toiminnanjohtaja **Satu Hallenberg** antoi katsauksen KL:n 70-vuotisjuhlavuoteen 2010. Luvassa on juhlatilaisuuksia, näyttelyitä ja seminaareja, joissa tuodaan mm. 2000-luvun Karjala-tutkimuksia tykö. Karjalaisuuden näkyvyyden eteen säätiöt ja seurukset tekevät osaltaan työtä eri puolilla maata.

Katsauksen yhteisöviestintään teki yhteiskuntatieteen tohtori **Juhani Wiio**, joka on ollut mukana laatimassa Karjalan Liiton viestintästrategiaa. Strategiaa toivottiin hyödynnettävän myös säätiöissä ja seuroissa.

Tietoverkon merkityksen yhä kasvaessa siitä rakentuu myös KL:n tärkein viestintäväylä. Jotta sähköiset uutisviestit menevät perille, toiveena on, että yhteisöjen puheenjohtajilla ja sihteereillä olisi ainakin sähköposti käytössään.

– Mutta siitä huolimatta verkko ei korvaa yhteisiä tapahtumia, joissa ollaan nenäkkäin, muistutti Hallenberg.

Säätiöiden edustajat saivat myös katsauksen talousnusteista ja sijoitusnäkymistä, joista puhui TSOP:sta sijoituspäällikkö **Laura Ovaska**. Aamulehden toiminnasta kertoivat toimitusjohtaja Juha Ruotsalainen ja viestintäpäällikkö **Juha Ranta**.

MARJO RISTILÄ-TOIKKA



Karjalaisten säätiöiden seminaarissa Tampereella Pyhäjärveä edustivat Antero Pärssinen, Yrjö S. Kaasalainen, Pirjo Kiiala ja Reino Äikiä.



Aamulehti otti karjalaiset vieraanvaraisesti vastaan toimitusjohtaja Juha Ruotsalaisen johdolla. Karjalan Liiton toiminnanjohtaja Satu Hallenberg puolestaan kiitti hyvästä kokouspaikasta ja antoi tuomisina luettavaksi mm. Pyhäjärvi-lehden.

Talvisodan alun tunnelmista 1939 – kertojana Heikki Hiiri

Sodan alkaminen oli jo varsin pitkään tiedossamme. Minä tulin päämajan valvontaosaston kautta tietoiseksi Neuvostoliiton sodan uhasta Suomea kohtaan. Meillä ei ollut tiedossa sodan alkamisen päivämäärää, mutta Neuvostoliiton keskittäessä joukkoja Suomen rajan tuntumaan oli vain ajan kysymys, koska sota alkaisi.

Pietarin, tai Leningradin, kautta saapui Karjalan Kannaksen tuntumaan tuhansittain venäläisiä miehiä, tykistöä ja panssari-vaunuja. Meillä oli Leningradissa suomalaisia tiedustelupalvelumiehiä toistatonta henkilöä. Me saimme ajantasaista tiedustelutietoa Neuvostoliiton hyökkäys-aikeista, mutta suuret herrat eivät uskoneet noita tietoja sodan alkamisesta.

Marraskuussa 1939 Mainilan laukaukset aloittivat seitsemällä kranaatilla sodan. Neuvostoliitto väitti suomalaisten ampuneen laukaukset Mainilan kylään, jonka seurauksena venäläisiä haavoitui ja kuoli. Suomalaiset eivät kuitenkaan laukauksia Mainilaan ampuneet. Tietojeni mukaan venäläiset ampuivat vahingossa toisiaan – en tiedä kertovatko tästä historian kirjat. Näiden tapahtumien perusteella Neuvostoliitto kuitenkin aloitti talvisodan.

Mainilan laukausten aikoihin olimme omassa kylässämme. Muistan, kun olimme nostaneet yöllä verkot ja **Haapasaaren** pojat oli jo kutsuttu armeijaan rannikkotykistön palvelukseen. **Sulo** oli kutsuttu Konevitsaan, **Einari** oli keli-rikkolavassa ja **Viljo** oli komennettu Ylläppään niemessä olevaan, 22 metriä korkeaan, sementistä tehtyyn valvontatorniin yhdessä 12 muun mittaus- ja vartiomiehen kanssa. Tornissa oli kuusi metriä pitkä tulenjohtueen etäisyysmittari, jolla pystyi näkemään kauas Laatokalle. Etäisyysmittarin avulla pystyi 35 kilometrin päähän jo melkein tunnistamaan miehen. Konevitsassa oli kolme patteria, Mustaniemessä oli

patteri Käkisalmen lähellä ja Järisevän patteri oli Sakkolan tienoilla.

Marraskuun viimeisen päivän aamuna olin Laatokan rannassa yhdessä **Au-liksen** (Heikki Hiiren vanhin poika) kanssa. Hetkeä aikaisemmin aamulla olimme laskeneet niemen varteen neljä muikkuverkkoa, muiden verkkojen ollessa saunassa kuivumassa. Noin klo 07 aikaan olin juuri käymässä syömään, kun jostain syystä lähdin vielä ulos. Samalla hetkellä Metsäpirtissä repesi, kun Neuvostoliiton tykistö alkoi tulittaa Suomea kautta Kannaksen rajalinjan. Noin 15 minuutissa kylät alkoivat palaa. Mittaustornissa ollut **Albin Kiiski** (Anna-Maria Hiiren veli) oli kiikareineen nähnyt tykkitulen alkamisen ja talojen palamisen. Hän tuli ilmoittamaan meille, että nyt sota on alkanut. Palavista kylistä alkoi pakolaisvirta.

Jostain syystä venäläiset eivät tulleet rajan yli Karjalaan sinä päivänä, vaan vasta seuraavana päivänä alkoi neuvostosotilaiden virta. Neuvostoliiton tarkoituksena oli kai viivyttää taistelua ja pakottaa suomalaiset perääntymään pääpuolustuslinjalle, viivytyksensä Taivassalmen, Suvantoan ja Vuoksean. Kolme päivän kuluttua venäläiset olivat saavuttaneet Taivassalmen puolustuslinjan.

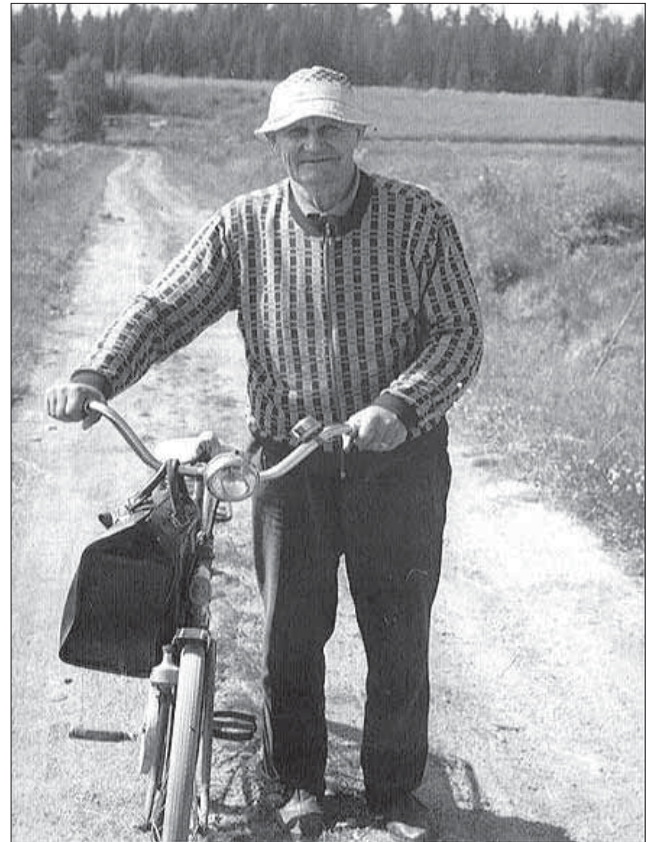
Kannakselle tuli sotilaita ja minä yritin etsiä tutuista metsistä ja rantamaastosta tykeille sopivia paikkoja, esim. kellareita. Kotipeltomme taakse tuotiin kolme kuudentuuman tykkiä. Rakensimme paikalle patterin ja tulenjohtueen. Sodan alkaessa Laatokka ei tuolloin ollut vielä kanta-vassa jäässä, eikä vieraiden sotilaiden uhka ollut niin suuri. Jään vahvistuessa ja uhan kasvaessa niemeen oli saapunut 200 miestä, tor-



Heikki Aleksanteri Hiiri syntyi 11.9.1898 Viipurin läänin Pyhäjärven kunnassa. Hän oli naimisissa Anna-Maria Hiiren (o.s. Kiiski) kanssa, ja heille syntyi kaikkiaan 10 lasta. **Heikki Hiiri** kuoli 13.6.1981. Kuvassa **Heikki Hiiri** 1919 kansalaissodan jälkeisenä vuonna.

juntajoukkoja ja tykkimiehiä.

Talvisodan aikana venäläiset yrittivät kahden pataljoonan, ehkä kolmentuhannen miehen, voimalla saapua jäätä pitkin niemeen. Laatokan päällä oli tuolloin usva, jonka suojassa venäläiset sotilaat lähestyivät kannasta ja pääsivät noin kolmen kilometrin päähän rannikosta. Sään kirkastuessa ja sumun hälvetessä venäläisten hyökkäysaika havaittiin ja Järisevän patteri ampui ensimmäiset laukaukset, johon Sakkolan patteri yhtyi. Sen jälkeen aloitti Konevitsan



Heikki Hiiri Lavian Riioissa 1970-luvulla.

eteläinen, jonka jälkeen meidän patterimme kaksi kunnossa olevaa tykkiä avasi tulen venäläisiä kohti.

Neljän patterin ampues- sa venäläiset pakenivat pitkän jäätä takaisin eivätkä enää tulleet kiväärin kantomatkan päähän. Myös jäällä olleet kymmenen tankkia kääntyivät takaisin. Venäläisten lentokoneet alkoivat pommittaa suomalais- pattereita ja ampuivat asemeimme konekivääreillä, minkä vuoksi meidän oli suojauduttava. Vasta pimeän turvin suomalaisten partiot pääsivät katsomaan jälle tapahtunutta. Venäläisten sotilaiden haavoituneet ja ruumiit oli korjattu pois. Paikalla oli enää ainoastaan verijälkiä, side- tarpeita, suksia ja ahkioita. Jälle oli jäänyt myös venäläinen laatikkomallinen ra-

diolähetin, jonka suomalaiset korjasivat talteen.

Talvisodan aikaan lentokonepommitukset rannikolle olivat jatkuvia, mutta yksikään suomalainen mies ei edes haavoittunut niemen pommituksissa.

JUHA JOUTSENLAHTI

Kertomuksen nauhoitti vuonna 1978 ja litteroi vuonna 2008 Juha Joutsenlahti, joka on Heikki Aleksanteri Hiiren tyttären (Maire Maria Joutsenlahti, o.s. Helassalo, e. Hiiri) poika.

Kirjoittaja on rikoskomisario, joka työskentelee Satakunnan poliisilaitoksen huumorikostututkinta- ja rikostietopalveluyksikön tutkinnanjohtajana.



Lapsenlapsia Heikki Hiiren kotimökin raunioiden päällä Karjalan kannaksella 8.8.2009, Laatokkaan matkaa noin 200 metriä. Jutun kirjoittaja on kuvassa toinen oikealta.

KARJALAN LIITTO
1940–2010



www.karjalanliitto.fi

Haluatko oman nimikkotuolin Karjalatalon juhlasalista?

Halukkailla on nyt mahdollisuus hankkia oma nimikkotuoli Helsingissä sijaitsevan Karjalatalon juhlasalista ja tukea karjalaista asiaa.

- Kaiverramme nimesi metallilaattaan, joka kiinnitetään nimikkotuoli selkäreunalle. Tuolin 100 eu-

rolla varanneiden nimet kaiverretaan myös juhlasalin seinälle kiinnitettävään laattaan, kertoo toiminnanjohtaja Satu Hallenberg, jolta saa aiheesta lisätietoja.

- Karjalatalon juhlatili on OP 572194 – 60921107. Kirjoita viestiosaan haluamasi kaiverrusteksti.

Siirtoväen muistomitalin voi saada myös jälkeläinen

Karjalan Liiton kautta voi hankkia myös Siirtoväen muistomitalin. Sitä kannetaan karjalaisjuhlissa, kunniakäynnillä ja isänmaallisissa tilaisuuksissa siirtokarjalaisia yhdistävänä tunnusmerkkinä.

Mitalin ovat oikeutetut saamaan kaikki siirtokarja-

laiset, joilla oli koti luovutetulla alueella talvisodan syttymisen hetkellä tai jatkosodan aikana. Lisäksi mitaliin ovat oikeutetut näiden henkilöiden jälkeläiset.

Siirtoväen muistomitaliin kuuluu saajan nimellä varustettu kunniakirja. Muistomitali maksaa 58 euroa.



**Vpl. Pyhäjärvi-juhlat
KAUVATSALLA
17.-18.7. 2010**

Äitimme, mumمیمme ja isomumمیمme

Helvi Siviä KUKKO

o.s. Salonen

s. 12.5.1919 Muolaa
k. 19.9.2009 Helsinki

Rakkaudella muistaen

Ilmo

**Eero, Kirsi, Joel, Tomas ja Stella
Lauri, Kirsi, Samuel ja Venla
Annemai ja Kaj
Juha, Marja, AleksI ja Valtteri
Pirjo ja Olli
Marika, Niclas, Ulrika ja Katarina
Laura, Alessio, Clarissa, Matias,
Antonina ja Annasofia
Niklas
Henrik ja Svetlana
Kirsi-Marja ja Ari
Markus, Reetta ja Pyy
Mikael
Martina
muut sukulaiset ja ystävät**

*Oi Herra, jos mä matkamies maan
lopulla matkaa nähdä sun saan!
Oi, jos mä kerran
näkisin Herran
kunniassaan!*

Siunaus on toimitettu lähimpien läsnä ollessa.
Lämmin kiitos Mariankodin osasto 3:n henkilökunnalle
rakkaamme hyvästä hoidosta.

Rakkaamme

Sulo Arvo Musakka

* 26.11.1927 Vpl Pyhäjärvi
† 01.09.2009 kotona

*Unen purppurasiltaa pitkin tule
kun kaipuu on lohduton.
Pidä kädestä kiinni silloin
kun minulla vaikeinta on.
Ja luokses kun tulen - milloin -
ole minua vastassa silloin.*

Kaivaten
Laina

*Kotiojen rantoja laineet huuhtelee,
puut hiljaa kuiskii ja kuuntelee.
Ei saavu kalastaja veneelleen
ei lähde vesille verkolleen.
Kotikoivut hiljaa humisee,
omenapuut orpona katselee.
Et odota meitä enää puun alla,
me kiitämme sinua rakastamalla.*

**Pirjo ja Ahti
Arja ja Pekka
Sirpa ja Markku
Leena ja Olli
Teuvo ja Taina
Lastenlapset seuralaisineen
sisko ja veli
muut sukulaiset ja ystävät**

Siunaus toimitettu läheisten läsnä ollessa.
Lämmin kiitos osanotosta.

Tilaa oma Pyhäjärvi-lehti

tai anna ystävälle ja sukulaiselle lahjaksi!
Soita p. 040 730 2622

vpl. **Pyhäjärvi**

Kirkonsanoma

Autuaita ovat...

Tämä pyhäinpäivä on minulle hyvin erilainen kuin oikeastaan kaikki tähänastiset. 27 vuoden ajan, jonka olen elänyt, olen vienyt kynttilän sellaisen ihmisen haudalle, josta minulla itselläni ei ole muistikuvaa. Isoisäni kuolivat jo ennen syntymääni ja mummin kun olin 3-vuotias.

Tämä vuosi on tuonut muutoksen. Kahden läheisen miehen matka päättyi tänä vuonna. Maaliskuun alussa oli tätini miehen, Erkki Mäkisen aika lähteä. Kristuksen taivaaseen astumisen päivänä Taivaan Isä kutsui luokseen rakkaan setäni Antti Kiskin, lyhyen sairauden jälkeen. Heidän lisäksi vuoden aikana kuoli myös muita läheisiäni.

Antti ja Erkki olivat minulle läheisimpiä miehen-

malleja isäni jälkeen, koska isoisää minulla ei koskaan ole ollut. Varsinkin Antti vietti paljon aikaa meillä kotona Huittisissa. Siksi on outoa, kun hän ei ole enää täällä. On vaikea ymmärtää ja hyväksyä, että heitä ei enää ole täällä keskelläme. Sain toimittaa molempien miesten hautaan siunaamisen ja laulaa heille hyvästiksi: ”Jääkää siis hyvästi ystävät rakkaat taivaassa vasta kai kohdataan, siellä ei kanteleet soimasta lakkaa hyvästi sanaa ei tunnetakaan”.

Ihmisen elämä on todella kuin psalmissa 90 sanotaan: ”Me katoamme kuin uni aamun tullen, kuin ruoho, joka hetken kukoistaa, joka vielä aamulla viheriöi, mutta illaksi kuivuu ja kuihtuu pois”. Kuinka pieni hetki se onkaan kun

ihminen on poissa. Kaikki on sen jälkeen tyhjää ja hiljasta. Äkillisessä kuolemassa lähtöä ei oikein tajua edes kuukausien päästä. Koko ajan tuntuu, että kylä Antti vielä tulee takaisin. Mutta sama se on pitkänkin sairastamisen jälkeen. Kuoleman hetki on todella dramaattinen. Se erottaa ajallisen ja ikuisen, maallisen ja taivaallisen.

Ehkä sinäkin olet menettänyt vuoden aikana läheisesi. Otan osaa suruusi. Sinulla on aivan uudenlainen tilanne elämässäsi. Toivon, että lähelläsi on ystäviä, jotka kantavat sinua surussasi. Toivon myös, että olet saanut jättää suruasi Jeesuksen kannnettavaksi ja uskaltanut luottaa siihen, että hän tuntee tuskaasi. Ihmiseksi syntynyt Jumalan poika tuntee ihmis-

elon tuskat ja menetykset. Vaikeaa on kun emme saa vastausta kysymykseen miksi?

Läheisen menettäminen opettaa meille tämän päivän arvoa. Jumala on antanut meille vain tämän päivän. Siksi meidän tulee elää se täysillä ja rakastaa ja pitää huolta niistä ihmisistä, jotka tänään on vierelläme. Vihanpitoon ei kenelläkään ole aikaa. Rakasta siis tämä päivä, rakastaa-han Jumala sinua jokaisena päivänä.

Opeta meille, miten lyhyt on aikamme, että saisimme viisaan sydämen.

HARRI RUSKEEPÄÄ
(o.s.Kiiski)
seurakuntapastori
Roihuvuoren
seurakunta, Helsinki

Sulo Musakan muistolle

Sulo syntyi 26.11.1927 Vpl Pyhäjärvellä Salitsanrannan kylässä **Edward** ja **Anna-Liisa Musakan** perheeseen. Sisaruksia oli kymmenen. **Gunnar, Elina, Arvo, Bertta, Elsa, Sulo, Martti, Lauri, Anna** ja **Auvo**. Tila oli maanviljelys- ja karjatala. Musakan pellot olivat tasaiset ja multavat. Pellot ulottuivat kauriiseen Pyhäjärveen saakka. Isä osallistui nuoresta pojasta tilan töihin. Hänelle maanviljelys oli aina kaikki kaikessa.

1920-luvun alussa isäni kotitalossa toimi majatalo. Matkustajat piti saattaa Pyhäjärven asemalle tai toiseen suuntaan Sortalahteen. Tarpeen mukaan matkailijalle piti järjestää myös yösiä.

1931 kotiin ostettiin radio, jossa oli kovaaääninen. Sunnuntaisin naapurit tulivat kuuntelemaan kirkonmenot ja monesti tupa täyttyi lapsista lastenohjelmien aikaan. Isä kalasteli ja mestästi paljon.

1934 riihen edessä tehtiin moottorivene. Pennanen oli mestarina ja **Toivo Savolainen** toimi hänen apunaan. Sillä sitten kalasteltiin ennen sotia kesäisin Laatokalla.

Laatokan saaret Konevitsa, Valamo, Vossinoi ja Heinsaari tulivat isälle tuiksi kesäisillä kalamatkoilla. Pyynti tapahtui verkoilla, joskus tuli muikkua suuria määriä, myyntiin saakka. Sortalahdella oli kalan ostajia. Kesällä 1935 **Pokisen Heikki** ja **PaanasenVäinö** ampuivat Laatokalta kaksi hirveä ja samana kesänä **Pusan Matti** ja **Musakan Heikki** saivat todella ison muikkusaaliin nuotalla.

Kerran nuotta jäi Laatokkaan kovan myrskyn vuoksi. Tuuli kävi onneksi

kotiinpäin ja kalastajat pelastuivat, seuraavalla kerralla nuotta saatiin talteen.

Laatokka antoi monelle leivän Pyhäjärvellä. Salitsanrannan kylästä kävi kymmenen miestä verkko-pyyntissä aina elokuusta joulun tienoille. Pakkasikaan verkot tuotiin kaloi-neen saunaan lämpimään, jossa niistä saatiin kalat irti. Konevitsan vesillä ja Vossinoissa kalastettiin moottoriveneellä, jossa oli kuomu päällä, priimus lämmitin oli apuna kylmillä ilmoilla. Parhaat nuottarantat olivat Riiskanlahdessa ja Konevitsassa. Koska nuottaa vietiin maata pitkin, täytyi rannan ja vedenpohjan olla tasainen ja hyvä. Myös Kaasinan ranta oli mainio nuottaranta. Muiku myytiin lämpöisenä aikana paikkakunnalla. Jäätä ei ollut tuolloin vielä käytettävissä. Isommat kalasaaliit suolattiin 200 litran tynnyreihin. Ne toimitettiin myyntiin Viipuriin ja aina Helsinkiin asti. Sotaaikana pyynti oli sallittu vain rantavesillä.

Polvanassa oli kalasau-noja kahdeksan kappaletta, kaksi niistä oli käytössä ympäri vuoden. Riiskanlahdella oli kuusi latoa, joissa saatiin nuotat kuivattua.

Koulu alkoi kiertokoulun merkeissä **Eljas Happosella** 1935. Isä kävi Pyhäjärvellä kiertokoulua runsaat kolme vuotta. Sodan pelosta koulu päättyi syyskuussa 1939.

Isä kertoo, että syksyllä, kun olivat kalastamassa Konevitsassa, lensi kaksi venäläistä lentokonetta, jol-loin kuului myös ilmahälytys. Suomalaiset yrittivät ampua niitä, mutta eivät osuneet. Seuraavana päivänä 30.11.1939 alkoi talvi-sota. Meillä oli tupa täytty-

nyt Metsäpirtistä tulleista evakoista, jotka olivat yöpyneet meillä. Aamulle he sitten lähtivät kohti rautatieasemaa.

4.12.1939 tuli meidän perheelle määräys lähteä Pyhäjärven asemalle. Ilta-päivällä mentiin umpivau-nuihin, mukana vain reppu jossa oli evästä.

Mari-täti ja **Aune Musakka** ottivat lehmät talutettavakseen Pyhäjärven asemalle. Muut menivät hevosella ja alkoi matka kohti määränpäättä, joka ei ollut tiedossa. Määränpää oli Alavus, Taipaleen kylä – paikka oli kylmä, vesikin oli saaviin jäätynyt. Täältä siirryimme Kesikylään Ahotynjälään, jossa olimme seuraavaan syksyyn. Vastaanotto tuntui ensin alkuun tylyltä, mutta hyvin siellä juttuun tultiin. Isä kertoi, että pitkä piimä ei mennyt kurkusta alas, sen hän kävi heittämässä puun taakse. Lehmätkin tulivat perille, ne vietiin Vähääncyköön. Elokuussa muutettiin Putulan taloon.

Ensimmäisestä joulusta täällä isä ei paljoa muista. Paras joululahja isälle oli, kun **Edward**-pappa tulla tupsahti joulu-aattona ovesta sisään. Pappa oli jäänyt Kannakselle keräämään pellowkaluja ja muuta mukaa tuotavaa tavaraa ja löysi sitten jouluna tiensä perheen luo.

Syksyllä saatiin tieto, että voimme palata takaisin Pyhäjärvelle. 2.11.1940 koitti suuri päivä, kun isä voi kaukaa tieltä nähdä, että koti oli tallella ja sai jo pian taas olla synnyinkodissaan. Muut perheenjäsenet olivat tulleet jo aikaisemmin. Rakennukset olivat säilyneet lukuun ottamatta yhtä latoa. Ostimme pari lehmää ja sonnin, ja elämä jatkui. Pulaa oli kaikesta ja

niinpä isän metsästä-mät rusakot olivat tervetulleita perunan särpimeksi.

Isäni ja Edward-pappa tekivät kalareissuja Laatokalle useita kertoja viikossa. Joskus Lauri-veli oli myös mukana. Talvi oli hyvä, maahan oli venäläisiltä jäänyt perunoita ja pehmeä lumi suojasi niitä, eli niitä voitiin käyttää ruoaksi.

Kaksi vuotta saatiin elää melko normaalisti. Eurooppa oli sodassa ja Suomessakin elettiin poikkeus-tilassa. Koulukin toimi normaalisti.

1943 saksalaisia tuli Rajaharjuun ja Polvanaan. Tykkiveneitä tuli Riiskanlahdelle ja Polvanaan. Venäläiset alkoivat pommittaa saksalaisia ja heitä kaatui. Kaatuneet haudattiin Pyhäjärven hautausmaalle.

Polvanan korkeilta paikoilta isäni katseli Laotkalle sodan alkamisen vaiheita. Niinpä 1944 ennen juhannusta oli lähde-tävä. Isä muistelee, että hänelle annettiin hevonen, joka veti kovapyörärrattaita. Rattaisiin oli pakattu vaatteita.

Ilma oli hyvin sateinen ja niinpä sateen tauottua vaatteita yritettiin levittää kuivumaan, ettei nekin vähät, mitä oli mukaan saatu, homehtuisi. Karavaanissa mentiin, lehmät olivat samassa letkassa Simpeleen kesälahdelle. Täällä karja laitettiin proomulla Joroisiin ja sieltä junalla Jyväskylä.

Jyväskylässä selvisi, että määränpäämme on tällä kertaa Korpilahti, Ilonniemen talo. Isä tuli hevosella Korpilahdelle, matkaa kertyi lähes 600 km. Tähne löysivät tiensä myös lehmät, jotka kävelivät 30 km Jyväskylän asemalta. Isä palasi elokuussa vielä Pyhäjärvelle rajasodan aikaan viljankorjuuseen, ja hyvä

Merkipäiviä

Helvi Kalttila täytti 75 vuotta

Helvi Kalttila o.s. **Pärssinen** syntyi 5.10.1934 Pyhäjärven Enkkuassa **Emilia** ja **Juho Pärssisen** perheeseen. Perhe muutti talvisodan alettua Alavudelle, josta Seinäjoelle ja Lemppälään.

Tuli välirauha ja sen myötä muutto takaisin kotiin Pyhäjärvelle.

Kesällä 1944 oli taas lähdeköta ja evakko-paikaksi tuli nyt Koskenpää, josta päästiin muuttamaan omaan kotiin Lavinaan, jossa Helvi ja Matti veljen kanssa vietti lapsuutensa ja nuoruutensa.

Helvin matka vei opiskelujen myötä Poriin ja opiskelun jälkeen Tampereelle. Tampereelta löytyi työpaikka pankista ja puoliso **Matti Kalttila** Liehdestä. Helvi jäi leskeksi v. 2001 ja asuu nyt yksin

kauniissa, puutarhan ympäröimässä omakotitalossaan, naapurina Vesa-poi-ka perheineen. Lapset **Kaisa** ja **Matti** voivat helposti piipahtaa mummoa ilahduttamassa.

Perhe, suku, ystävät sekä pyhäjärveläisyys ovat Helville tärkeitä. Puutarhan- ja kukkienhoidon lisäksi harrastuksiin kotona kuuluvat lisäksi vielä monenlaiset käsityöt.

Helvi on Tampereen Seudun Vpl Pyhäjärvikerhon perustajajäsen. Sihteerinä hän oli parin vuoden ajan ja sitten rahastonhoitajana 11 vuotta.

Kerhon puolesta toivotankin Helville lämpimät onnittelut ja hyviä yhteisiä kerhovuosia edelleenkin.

PIRJO KIIALA
kerhon sihteeri



Helvi Kalttila. Kuva: Seija Lintula.

Edit Kotasalmi täytti 90 vuotta 13.5.2009 Seinäjoella ja **Bertta Tienen** 90 vuotta 11.9.2009 Tampereella.

Tervehdys tädeilleni, jotka ovat saavuttaneet kunnioitettavan iän. Edit Kotasalmi on äitini **Helmi Pärssisen** sisar ja Bertta Tiainen on isäni **Viljo Pärssisen** sisar.

PIRKKO LESKINEN
Kankaanpää



MUISTO Pärssisen sukuseuran kesäisestä kokouk-
tumisesta 15.8. Kansalliskokouk-
kuineen Kinnalan Koukun emäntä **Marja Kouku** yhdessä veljensä, professori **Martti Pärssisen** ja Martin puoliso **Helin** kanssa. Kuva: Pirkko Leskinen.



sato sieltä tulikin. Viljat toimitettiin Suomeen junalla.

Korpilahdella asuimme vajaan kolme vuotta. Papani Edward olisi halunnut jäädä sinne asumaan, mutta isäni katsoi ne pellot liian kivisiksi ja mäkisiksi. Niinpä Musakan perheelle osoitettiin paikka Huittisten Karhiniemeltä. Hallintatasopimus tehtiin 6.12.1946. Huittisiin Karhiniemelle tulimme 4.3.1947.

Niin alkoi uuden oman kodin rakentaminen. Ensimmäinen talo 1947, 1948 navetta ja suuli, 1949 kana ja 1950 poikaskanala. Lisämaatakin oli luvattu ja tulihan sitä – suurin osa suota, jonka isä sitten raivasi pelloksi. Suulin valmistuttua siellä pidettiin grammaritanssit. Äitini ihmetteli, että mistä tuli Lauhan tyttöjen mieleen lähteä Musakan suuliin tansseihin, mutta niin vain lähtivät ja täällä äitini **Laina Hakanen** tapasi isän ensimmäisen kerran. Sitten tavattiin myös Karhulassa. Vanhempani avioituivat 20.10.1951. Äiti tuli Karhiniemelle asumaan ja siitä alkoi taival, jota kesti 58 vuotta. Perhe kasvoi, lapsia syntyi kuusi ja lastenlapsia 12.

Karjalaiset ovat sukurakkaita ja muistan, kuinka koti täyttyi vieraista usein. Iloinen karjalan murre täytti kodin. Kylpylät tai retket eivät isää kiinnostaneet.

Kun Lauri veli ryhtyi tekemään majoitustiloja Pyhäjärvelle, siitä isäkin innostui, vaikka oli monta kertaa sanonut, ettei Karjalaa enää lähde. Heti alkuvaiheessa meni jo Laurin kanssa tietä tekemään. Karjalassa isä kävikin sitten monta kertaa. Itsekin kävin siellä monet kerrat. Kyllä siellä oli mukava isän

kanssa käydä ja katsella hänen lapsuudenmaisemiaan.

Kovasti isä meitä neuvoi ja huolehti. Kaikista lapsista ja lapsenlapsista hän oli kiinnostunut. Oli tietysti mielissään, kun nuoret menestyvät ja heistä on tullut kunnan kansalaisia.

Terve isä oli koko ikänsä. Viisikymppisenä sai sydänkohtauksen, mutta toipui siitä hyvin. Vähän päälle 70-kymppisenä hänelle todettiin vanhuusiän diabetes. Hän oli tarkka syömisestään, niin tauti pysyi hyvin kurissa. 79-vuotiaana hän sai sydänkohtauksen. Siitäkin hän toipui ja kun vuotta myöhemmin tehtiin kaiholeikkaus, isä pääsi vielä metsälle ja ampui jäniksenkin. Poikkesin kotona, kun äiti oli juuri paistanut sen. Isä sanoi ylpeänä, että tules maistamaan 81-vuotiaan isäsi ampumaa jänistä.

Tämän vuoden alussa isä alkoi laihduttaa ja yskiessä tuli joskus verta. Keväällä kotisairaanhoidaja huomasi tämän ja järjesti isän Poriin tutkimuksiin. Tutkimustulokset tulivat äitini syntymäpäivänä 16.7. Se oli keuhkosityö, jota olimme osanneet jo ajatella. Tänä hetkenä isäni eräällä tavalla luovutti ja vaikkei hän sanonut, kyllä häntä varmasti välillä sattui. Isäni alkoi olla hyvin väsynyt ja häntä harmitti, kun ei jaksanut mennä kalaan eikä marjastaa. Noukki hän vielä silti 10 litraa mustikoita.

Isäni kuoli kotona Huittisten Karhiniemellä 1.9.2009. Kun tuuli käy hänen ylitseen, häntä ei enää ole.

Hyvät muistot kantaa meitä, aviopuoliso Laina ja lapsia perheineen.

SIRPA KOTIRANTA
tytär

Tutkija kyselee evakkolasten kokemuksia

Tarvitsen juuri Sinun apuasi. Teen Turun yliopistossa kasvatustieteen alaan kuuluvaa väitöskirjatutkimusta, jonka aiheena on **evakkolapsuuden kokemusmaailma**. Jos olet syntynyt suunnilleen ennen vuotta 1939 ja tehnyt evakkomatkaa kerran tai kahdesti, olet juuri oikea henkilö tutkimukseen. Tutkimus on valtakunnallinen ja pyrin saamaan siihen kattavan joukon eri puolelta Karjalaa lähteneitä henkilöitä, jotka katselivat sota-aikaa evakkolapsen silmin.

Sota-aikan kokemuksia tutkitaan monilla eri tieteenoilla uudenlaisista näkökulmista. Oma tutkimukseni haluaa kaivaa esiin kasvatukseen ja koulutukseen liittyviä kokemuksia: Millaista oli Sinun lapsuudessasi asettua uusille kunnalle, uusiin ihmisiin ja elämään evakkomatkojen ja muutosten jälkeen? Kun nyt elämää nähtäessä ja kokeneena ajattelet aikaa lapsen näkökulmasta, millaisia ajatuksia ja tunteita se herättää? Sinun ja vertaistiesi lapsuuden kokemusten pohjalta voidaan kasvatuksen historiaa osaltaan täydentää ja tallettaa sitä jälkipolvien kasvatustodellisuutta selkiyttämään.

Aikaa tapahtuneesta on kulunut paljon ja evakkolasten joukko harvenee koko ajan. Tutkimuksen luotettavuuden lisäämiseksi toivon hartaasti, että tavoitan tällä tiedotteella mukaan mahdollisimman monia evakkolapsuuden kokeneita henkilöitä. Kyse-lylomaake on helppolukuinen. Toivon, että olet mukana ja välität osoitetietosi minulle joko puhelimitse, sähköpostilla tai postikortilla. Postitan Sinulle syksyn kuluessa palautuskuorella varustetun kyselylomakkeen.

Osallistuminen on täysin luottamuksellista ja tietoja käytetään vain tähän tutkimukseen. Kenenkään vastaukset eivät tule yksilöidysti esille. Olen tutkimuksen tekijänä sitoutunut vaitiolovelvollisuuteen ja tieteentekijöiden eettisiin periaatteisiin.

Ystävällisesti yhteydenottoasi odottaen

EEVA RIUTAMAA
KM, psykodraamaohjaaja CP
os. Siikatie 15 C
01490 Vantaa
puh. 040 705 6966
eeva.riutamaa@nic.fi
emriut@utu.fi

Eeva Riutamaalla itsellään on myös siirtokarjalainen tausta; isovanhempien juuret ovat Salmissa ja Mantsinsaarella, äitinsä lähti evakkoon Äyräpäästä ja isänsä perhe Jääskestä.



Reino Äikiä saavutti lokakuun 7. päivä 70 vuoden iän. Merkkipäivänään päiväsankari oli matkoilla. Saavutettu ikä toi mukanaan myös yhden ongelman. Reino ei saa ajaa enää rekka-autoa, sillä siihen oikeuttava ajolupa iän myötä poistui. Suurempaa huolta tästä ei kuitenkaan aiheutunut, sillä kortin voimassaoloaikana ei Reino ole ajanut yhtään metriä rekkaa.

Pari päivää ennen ajoluvan peruutusta huittislainen ammattiautoilija **Heikki Kiiski** pysäytti vankassa tukkila-
stissa olevan autonsa kahvibaarin pihaan Huittisissa. Auton moottori sammutettiin ja Reino kiipesi korkealle auton hyttiin tarttuen rattiin ja tehden muutamia ohjauspyörän kääntöjä auton seisossa paikallaan. Tämän jälkeen kuvattiin pojat auton vieressä. Reino toivotteli Heikille edelleenkin turvallista matkaa ison auton ratissa. Heikki Kiiski on ajanut rekkaa liikenteessä 43 vuotta.

Vihittyjä

Juha-Pekka Hautamäki ja **Viivi** o.s. **Kivimäki** vihitty Ikaalisissa 14.8.2009. Juha-Pekka on **Airi Hammarin**, o.s. **Laulajainen**, Pyhäjärveltä ja **Lauri Hammarin** tyttären **Hannelen** ja **Väinö Hautamäen** poika.



Konevitsan talkoissa puutarhan kunnostusta ja mustikan keruuta

Syksyllä 2008 ilmestyneessä ET-lehdessä talkooleirille pari vuotta aikaisemmin osallistunut toimittaja kertoi osuvasti kokemuksistaan. Hänen kuvauksensa ja muu Konevitsan esiläolo mediassa olivat innoittaneet useita ensi kertaa talkoolaiseksi halunneita pyrkimään mukaan.

Noin puolet tämän kesän talkoolaisista ei ollut koskaan ennen ollut talkooleirillä tai käynyt Konevitsassa. Oli ilo nähdä heissä se innostus ja energia, joka tarttui kuin flunssa-aalto myös konkareihin.

Palveluksiin osallistumisesta

Pyhittäjä **Arseni Konevitsalaisen** muistopäivänä 25.6.2009 Kristuksen temppeliin tuomiselle pyhitetty pääkirkon alakirkko oli vihitty juhllallisesti uudelleen käyttöön. Kirkko valmistui 18 vuoden jällelrakennustöiden jälkeen.

Tämä juhlava alakirkko ja Arseni Konevitsalaisen kirkko vuorottelivat päivittäisten palvelusten pitopaikkoina. Talkoolaiset saivat osallistua halutessaan palveluksiin, joista varhaisimmat alkoivat jo ennen aamukuutta. Luostarin päivittäiseen elämänrytmiin mukaan soljahtaminen sujui aamuvirkulta melko helposti. Mutta vain harvoin jaksoi kuitenkaan lähteä liikkeelle kirkonkellojen soidessa kutsua aamun ensimmäiseen palvelukseen jo aamuvuiden jälkeen.

Lauantaiaamun rauhallinen, omatahtinen kävely palvelukseen Kazanin skii-talle jäi tänäkin vuonna erityisesti mieleen. Heräävän luonnon vaimeiden äänten sinfonia, kanatarhan isäntäkukon äänen aukausit, Laatokan maininkien etäisen taustamusiikki, metsän ja heinikon tuoksut sateen jälkeen. Ja perillä skii-talle päästyä: mitkä ihanat näkymät Pyhältä vuorelta avautuvatkaan – helppo kuvitella, millaista siellä on ollut 70 vuotta sitten, kun omenapuutarha, pellot ja laitumet olivat kukoistuksessaan!

Entä se käsin kosketeltavan rauhaista ilmapiiri, skeemamunkin viehättävät, runsaat kukkaistutukset muurin sisäpuolella, kirkon yksinkertainen, prameilematon kauneus. Tähän kaikkeen sekoittuivat muistikuvat, miltä skii-talla näytti ensimmäisiä kertoja siellä käydessä, luostarin jällelrakentamisen alkuvuosina. Varhain alkanut harras palvelus, suitsukkeiden huumavaa tuoksu, joka tuntui imevän hapet niin, että välillä oli käytävä vilvoittelemassa, ääneen rukoileminen, yhteisyyden kokemus kirkon täytyessä



Näkymä nyt valmiista luostarin pääkirkosta.

ääriään myöten. Aamusta Kazanin skii-talla koki myös tänä vuonna saaneensa, talkooviikon jo lähetessä päätöstään, aivan erityistä voimaa.

Tähän kaikkeen sekoittuivat muistikuvat, miltä skii-talla näytti ensimmäisiä kertoja siellä käydessä, luostarin jällelrakentamisen alkuvuosina. Varhain alkanut harras palvelus, suitsukkeiden huumavaa tuoksu, joka tuntui imevän hapet niin, että välillä oli käytävä vilvoittelemassa, ääneen rukoileminen, yhteisyyden kokemus kirkon täytyessä ääriään myöten. Aamusta Kazanin skii-talla koki myös tänä vuonna saaneensa, talkooviikon jo lähetessä päätöstään, aivan erityistä voimaa.

Eläminen ja asuminen

Yksinkertainen mutta maittava ruokavalio sisälsi päivittäin joko tattaria, hirssiä, riisiä tai perunaa, mutta ainakin kerran päivässä myös tuoretta raastesalaattia. Raaka-aineet siihen tulivat pääosin luostarin omasta puutarhasta.

Kaikilla aterioilla nautittiin luostarissa paistettua tuoretta, vaaleaa leipää. Tänä vuonna kalahöystettä oli viikon aikana joitain kertoja ja se oli useimmiten säilykkeistä tehtyä. Kalastamisesta vastuussa olevan veljestön jäsenen kerrottiin valitelleen miltei koko kesän jatkunutta huonoa kalaonnetta. Vaihtelua tuli maistellellessamme kesän ensimmäisistä sienistä valmistettuja muhennoksia.

Talkoolaisten ja muiden luostarin vieraiden käytössä oleva majoitustila Punainen hotelli oli kohentunut, kun sekä sangyt että vuodevaatteet oli uusittu. Tukevat hyväkuntoiset puusängyt oli saatu lahjoituksena pietarilaisesta hotellista, mutta peitot ja patjat olivat uusia. Myös hotellihuoneiden tapetteja oli uusittu ja vaikutelma viikon aikaisesta kodistamme jäi aikaisempaa myönteisempänä mieleen. Turvallisuu- den tunnetta lisäsivät palovaroittimet, jotka **Alpi Ikäheimonen** ja **Ari Suo-**

malainen talkootyönään asensivat hotelliin ja muualle luostariin. He olivat aloittaneet kuuliaisuustyönä jo talven aikana kootessaan varat palovaroittinten hankintaan lahjoituksina tamperelaisilta yrityksiltä.

Viikon aikana luostarissa vieraili yhteensä useita satoja venäläisiä turisteja, joita päivittäin saapui saarelle Sortanlahdesta ja joskus myös Laatokalle kauemmas ankkuroituneiden isojen risteilyalusten kuljettamina.

Myös ainakin yhden Karjalaa kierrelleen suomalaisryhmän käynti osui Konevitsaan talkooviikon aikana. Liperiläisellä eläkeläisryhmällä riitti päivittelemistä luostaria ensi kertaa kiertäessään ja muutamiin talkooleiriläisiin törmätessään.

Vierailijoita ja venäläisiä talkoolaisia vilisi saarella runsaammin kuin edellis- kesänä, mutta toki hiljaisuutta ja rauhaa löytyi niin halutessaan.

Omena- ja marjatarhaa kohennettiin

Viime vuosisadan alkupuolen omenatarhasta, tuosta erityistä mainetta luostarille tuoneesta viljelmästä, on jäljellä vain rippeet. Kazanin skii-tan lähellä, heinikoiden keskellä on edelleen nähtävissä joitain ennen sotia sinne istutettuja, satoa tuottavia hedelmäpuita.

Suomalainen omenapuuasiantuntija karsi vanhoja puita kasvukuntoon 1990-luvulla. Niinikään alueelle istutettiin tuolloin lahjoituksena saatuja omenapuun taimia. Tänä kesänä tämän melko kituliaaseen kuntoon päässeeseen omenatarhan hoidossa edistytettiin. Pieni ryhmä talkoolaisia niitti heinät ja käänsi maan n. puolen toista metrin säteellä puista.

Jankkoontuneen maan ahkerin kääntäjä päivästä toiseen oli nainen, jo liki kymmenkunta kertaa talkooleireillä ahertanut porilainen, luterilaisen seurakunnan aktiivi, **Reetta Kopsa**. Hän perusteli paluutaan vuosi vuodelta luostariin ja siellä ahkeroi-



Huonekuntani jäsenet **Reetta Kopsa** (vas.), **Kaarina Pärssinen** ja **Tuula Pitkänen**.

mistaan jaakkimalaisen isänsä kautta saamallaan karjalaisella verenperinnöllä.

Mutta tietenkin itse luostarin jällelrakentumisen seuraaminen, elämänmeno luostarissa sekä saaren kokeittavan kaunis luonto ylläpitävät hänessä, niin kuin muissakin palaajissa, tätä tuskaa ja talkoisiin lähtemistä vuosi toisensa jälkeen. Tutustumisillassa todettiin, että ehkä useammalla kuin puolella tämän vuoden talkooleiriläisellä osoittautui olevan karjalaisia juuria.

Marjapensaiden sato ei ollut ehtinyt kypsyä paimintakuntoon ja satoa oli tulossa melko niukasti. Tärkeä toimenpide kymmenien kannalta oli, että muutama talkoolaisnaisen ryhmä rakensi niille tukikehikot. He kertoivat puutarhan venäläisten talkoolaismiesten tulleen varoittelemaan, ettei tuosta mitään tule. Ei nainen voi kuulemma tarttua sahaan ja vasaan, saati että saisi niillä jotain aikaiseksi. Naisten työn hyvä tulos oli ihmeuttanut heitä ja luultavasti veljestöäkin suunnattomasti.

Naisten töitä oli myös mm. kirkon ja punaisen hotellin mattojen vuosittaisen pesu-urakan aloittaminen kylmissä Laatokan vesissä. Aurinko ja kesä- tuuli kuivattelivat matot

päivittäin.

Jopa puolet talkoolaisista suoritti päivittäistä kuuliaisuustehtäväänsä mustikankeruussa. Suurikokoista marjaa notkuvaa mustikanvarsistoa oli helppo löytää aivan lähietäisyydeltä. Vaikka siellä olisi oltu kaksi viikkoa ja poimittu mustikoita joka päivä koko joukolla, ei runsasta satoa olisi saatu kokonaan talteen. Kun sähköstä on kova pula, ei pakastamalla säilömistä käytetä. Venäläisen tradition mukaan valmistettua mustikkahilloa valmistui luostarin keittiössä kymmeniä purkkeja.

Oman vaatimattoman työpanokseni tein tänäkin kesänä luostarin keittiössä. Perunoita, sipuleita ja juureksia kuorittiin ja lohkotettiin toisten, venäläisten talkoolaisten kanssa päivittäin ämpäritolkulla.

Kun työtä keittiöllä ei riittänyt koko päiväksi, perkasin mustikoita ja neuloin sukkaa. Verkkaisessa päivän rytmissä ajatukset ehtivät vaeltaa viikon aikana usein omille teilleen Laatokalle ja muistikuvini linuntietä vain reilun 10 kilometrin päässä mantereella sijaitsevaan synnyinpaikkaani ja muualle sukuni kotipitäjän Pyhjäjärven kylille.

Leipomon koneet käyntiin?

Viikon aikana luostarissa käväisi parin päivän ajan Konevitsa-veteraani **Veik-**

ko Laine. Hän kävi luostarin pyynnöstä kunnostamassa luostarin leipomossa olevaa, öljyllä ja sähköllä kuumenevaa uunia käyttö- kuntoon.

Uuni vietiin ja koottiin talkoovoimin Konevitsaan 1990-luvun alkuvuosina sen jälkeen, kun se ensin talkoilla muutaman tutun ja sukulaisen voimin purettiin Hämeenlinnassa käytöstä pois jääneestä OTK:n leipomosta. OTK:n lahjoitusta pidettiin merkittävänä. Kun myös taikinasammioita oli saatu, haaveiltiin, että luostari ryhtyisi tuottamaan leipää isollekin joukolle kerrallaan, jopa myyntiin luostarin ulkopuolelle.

– Tähän asti on ollut vain yksi ongelma, minkä vuoksi uunia on sen Konevitsassa oloaikana vain kerran lämmitetty. Jotta siellä valmistuisi leipää, tarvitaan öljyä, sähköä ja taikinaa. Aina jotain näistä on puuttunut. Jos jonain ajankohdalla on ollut riittävästi öljyä ja sähköä saatavilla, ei ole ollut jauhoja, toteaa Veikko Laine.

Ehkä koneet käynnistyvät loppukesästä, ehkä ensi kesänä, ei ole tiedossani. Aika kun on luostarissa hyvin suhteellinen käsite.

KAARINA PÄRSSINEN

Kuvat: MARJA SÖDERLUND

Matkailu avartaa

Kävin lokakuun alussa Viipurissa, Pietarissa ja Vpl. Pyhäjärvellä. Matkaryhmämme koostui henkilöistä, jotka toimivat auto- tai kuljetusalan esimiestehtävissä.

Vuodesta 2001 alkaen olemme tehneet näitä vuositaitoisia opintomatkoja Ruotsin ja Keski-Euroopan autotehtaille. Matka itään on ensikertalaisille kulttuurikokemus, varsinkin ”paperisodan” ja rajamuodollisuuksien takia. Tällä kerralla kaikki sujui rajalla hyvin.

Menomatalla tutustuimme uuteen Viipurin automuseoon. Se sijaitsee Kelkkalan kaupunginosassa, Pietarin tien varrella, oikealla puolella noin 200 metriä Primorskin risteysen jälkeen. Uusi lasiseinäinen, pyöreä rakennus on avattu kesällä ja siellä on näytteillä autoja idästä ja lännestä 50 vuotta sitten. Toisessa kerroksessa on urheiluautoja. Pääsymaksu on 150 ruplaa. Suosittelemme kaikille autoista kiinnostuneille.

Lauantai-illan jo hämytyessä saavuimme Pietariin. Kaupungin suuruutta voisi havainnollistaa vaikkapa; asukkaita yhtä paljon kuin meitä suomalaisia. Majoituiimme hotelli Moskovaan, joka sijaitsee Nevan rannalla. Opastetun kiertoreitin aikana saimme pinta-puolisen kuvan kaupungin monista nähtävyyksistä.

Kaupungin liikennelaitosta esitteli sen teknillinen johtaja. Uudistuksen tuulet puhaltavat länsimaisten ja kiinalaisen autokaluston myötä, mutta toiminnan tehokkuus ja toimitilat ovat havaintojemme perusteella jääneet kehityksestä jälkeen. Osa korjaamotoiminnasta on näistä syistä annettu yksityisille yrittäjille. Metroajelu syvällä katutasen alapuolella oli kokemus, joka

maksoi vain 40 ruplaa. Autojen määrä on Pietarissa suuresti lisääntynyt viime vuosina. Sen saimme kokea ruuhkana lähtiessämme maanantaina kaupungista pois. Pietarissa on kuitenkin niin paljon nähtävää ja koettavaa, että siellä kannattaa käydä.

Matka ”Pietarin takapihalle”, Lempaalaan, Rautuun ja Kiviniemeen sujui nopeasti näkymiä ihmetellen. Monin paikoin oli uudisrakennuksia tai rakenteilla olevia. Materiaalia ja rahaa tuntuu olevan. Työn laatukin näyttää paremmalta kuin ennen. Retkikahvit nautimme luonnon helmassa Raudun jälkeen.

Kiviniemi on entinen markkinapaikka ja kosken kuohut houkuttivat pysähtymään. Tästä alkoi minun vuoroni opastaa ja esitellä paikkoja matkan varrella: Viiksanlahti, tiet Vuokseleaan ja Räisälään, ortodoksisirkko, Kasarmila, Sakkola, Miissuan lammet ja tie Putinin datsalle.

Pyhäjärven puolella ollaan ja kohta on Kiimajarvi ja oikealla rautatien takana Noitermaa. Joku kysyi: ”Missä **Inkiset** asuivat?” Näytin suunnan ja kerroin olleeni vuosia sitten saunomassa Jorman kanssa puhtaimmassa saunassa mitä tiedän.

Seuraavana Kiimajärven kangas ja pitkät männyt. Ja sitten - Pikojoki, jonka jälkeen pysähdymme. Missä on ollut **Tihveräisen Mattin** talo? Näytän paikan Mattille, joka hämmästelee näkymää. Yksi rakennuksista on varmasti alkuperäinen! Pyydän Mattia nousemaan ”tarinakivelle” kuvaamista varten. Paluumatkalla kuulin, että paljon maailmaa nähnyt mies piti tätä hetkeä matkan kohokohtana ja lupasi tulla paikalle uudelleen.

Jatkamme rautatiease-

malle, jossa pysähdymme ja kävelemme junille. Kerromme miten talvisodan alkaessa joulukuussa -39 mm. Reino ja Antero sekä monet muut lähtivät täältä evakkoon.

No niin, autoon nouse ja matka jatkuu. Alakylän tiehaara, Kokkomäki, Kallenkartano, Hepoharju, Myllypelto, Ala-Puusti ja tienhaara Räisälään vasemmalla. Norsjoella vedenottajia on aina liikkeellä.

Kiertoreitti Käkisalmen kaupungissa. Liikennevalloista oikealle, puistokatua ohi kaupunginsairaalan ja sitten kohti Waldhoffin tehdasta, jonka piipusta nousee vähän savua. Vierastalon pihassa käänämme ja jatkamme kulttuuritalon ohi kunnes taas oikealle entisen lentokentän suuntaan.

Kirkot jäävät oikealle, sitten energialaitoksen ohi ja vasemmalle kohti toria. Liikennevaloista oikealle ja olemme taas puistokadulla, joka johtaa torin ohi rautatieasemalle. Rautatieasemarakennus on maalattu ja erottuu edukseen muista rakennuksista. Jatkamme kohti toriaukiota ja Korela hotellia, kunnes saavumme taas liikennevaloihin, josta matka jatkuu oikealle, josta tulimme.

Pysähdymme Käkisalmen linnan alueelle ihmettelemään panssarivaunuja. Kävelemme linnan sisäpihalle ja kohti museota. Ovi on auki ja ainoastaan yksi henkilö on paikalla. Saan luvan esitellä ryhmälleni museon kokoelmia, jotka aikaisempien käyntien perusteella pääpiirteittäin tunnen. Jätän muistoksi edellisestä käynnistäni ottaman valokuvan ja kerron suruviestin Räisälän **Juhani Huppuesta**. Vaikka yhteistä kieltä ei ole, tulen ymmärretyksi. Näkemiin Käkisalmi.



Viipurin automuseo Pietarin tieltä kuvattuna. Alakuvassa hotelli Moskova Pietarissa.



Ajamme takaisin Pyhäjärvelle. Esittelen Pyhäjärven muistomerkit. Ensikertalaiset ihastelevat Musakan Lomarannan hyvin hoidettua pihaa ja istutuksia. Majoituminen käy nopeasti ja ruoka maistuu. Molemmat saunat lämpiävät. Kova tuuli käy järveltä, mutta ei estä muutamia pulahtamasta Py-

häjärven kirkkaaseen ja virkistävään veteen. Täällä tunnelma on hyvin kotoinen. Kokoonnumme katsomaan iltatuiset ja jäämme hetkeksi keskustelemaan päivän kokemuksista. Eilen Pietarissa, tänään täällä ja huomenna jo kenties kotona.

Päätän aamulla käydä ter-

vehtimässä Pyhäjärven nykyistä kunnanjohtajaa **Nikolai Ivanovits Babinia** ja hänen esikuntaansa.

Hyvää syksyä kaikille lehtemme lukijoille!

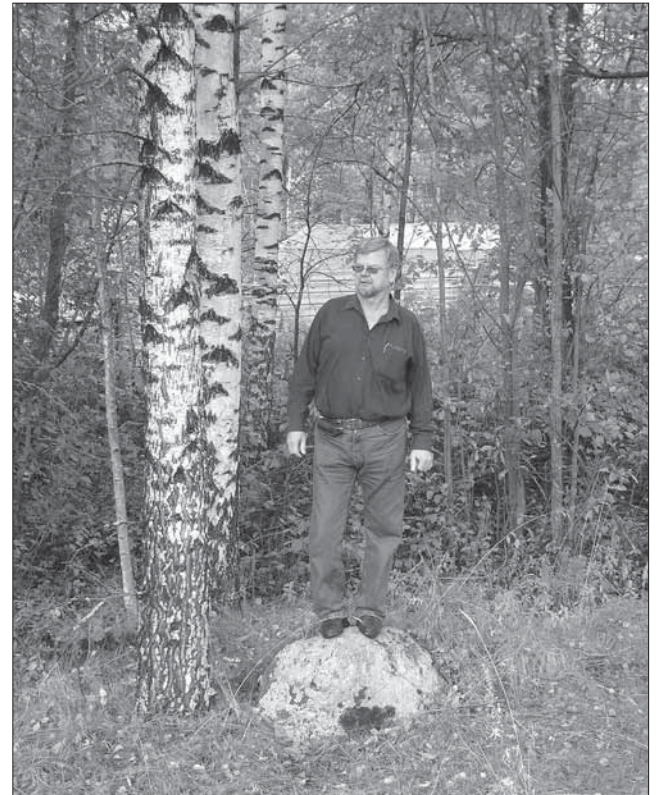
YRJÖ S.
KAASALAINEN
Säätiön hallituksen
puheenjohtaja



Suunnittelija Matti Ahvosen teettämä messinkilaa, jonka Yrjö S. Kaasalainen kiinnitti 5.10.2009 Sankarivainajien muistokiveen.



Kunnanjohtaja Nikolai Ivanovits Babin työpöytänsä takana vaihtamassa kuulumisia Yrjö S. Kaasalaisen kanssa. Kaikki ”normal” ja lähetti terveisiä tutuille. Kuvasi ja tulkkasi Antti Musakka.



Matti Tihveräinen seisoo Tihveräisten tontilla Pyhäjärven Montruan ”tarinakivellä”.

Perhematkailu juurillemme avasi asioita

Heinäkuun loppupuolella 2009 teimme perhematkan Karjalaan - juurillemme. Vanhempamme **Eira ja Veikko Niukkanen** täyttävät tänä vuonna 70 vuotta ja iloksemme he päättivät juhlistaa syntymäpäivään viemällä jälkeläisensä perheineen Karjalaan, isän synnyinseudulle.

Matkaan lähtivät **Päivi Koskela** kera miehensä **Hannun** ja poikansa **Atten** ja **Aapon** sekä **Tuire Lahdenperä** kera miehensä **Pekan** ja tyttärensä **Tiia-Marin** sekä vävypoikaehdokkaan **Niilo Pirasen**. Tuiren poika **Arttu** jäi suorittamaan varusmiespalvelustaan Säskylään.

Matkan päätavoite oli löytää merkkejä isän synnyinkodista. Vanhempamme olivat käyneet tilan mailla jo neljä kertaa löytämättä viitteitä rakennuksista. Tilan rakennuksia oli haettu aikaisemmin yksinomaan muistikuviiin perustuvien tiedoin.

Nyt käytössämme oli www.karjalankartat.fi sivuilta löydetty kartta koordinaatteineen, jossa oli merkittynä tilalle lämmin rakennus.

Lähtö Karjalaan

Palataanpa kuitenkin matkan aikajärjestykseen. Lähdimme Sastamalan Vammalasta matkaan perjantai-aamuna 24.7. kuudelta **Markku Nuoran** turvallisessa kyydissä. Vanhempamme olivat sopineet Markun kanssa alustavan matkareitin ja hän oli hoitanut myös kaikki tarvittavat ennakkojärjestelyt matkan onnistumiseksi.

Äitimme oli koonnut etukäteen kansioon kuvia ja erilaisia sukuumme sekä heidän synnyinseutuunsa liittyviä tekstioteita. Näin meidän oli helppoa sijoittaa historiamme henkilöt matkamme kohteisiin, seutuihin ja maisemiin sekä rakennuksiin.

Perjantaina kävimme rajan ylitettyämme Sorvalin Valinnassa, sekä maisemissa missä sukulaistemme olivat sotineet; Tali-Ihantalassa sekä Äyräpäässä. Saimme kuulla, että myös äidin **Eino-eno** oli kaatunut vuonna 1941 Äyräpäässä.

Illalla saavuimme majoipaikkaamme Kiviniemeen, Hotelli Losevskajaan, mistä käsin oli tarkoitus tehdä tulevien päivien retket. Hotelli Vuoksen rannalla oli meille iloinen yllätys, sillä kieltämättä kertomukset Venäjän majoituspaikoista eivät olleet kaikin osin kovin miellyttäviä. Nyt saimme kuitenkin yöpyä siistissä, remontoitussa hotellissa.

Ennen nukkumaan menoa kävimme vielä kävelemässä Vuoksen rannoilla ja kuuntelemassa kosken kuohuja. Maisemat täällä,



Veikko Niukkanen kummitätinsä Rauha Läätin sylissä Valkeamäen kodin pihassa.

niin kuin koko matkallamme, olivat todella kauniit.

Heinonen

Heräsimme sateiseen lauantaiaamuun odottavin mielin, sillä tähän oli matkamme tärkein päivä. Sade ei meitä haitannut, sillä olimme varautuneet siihen. Näin jälkepäin ajatellen pelloilla ja metsissä rämpiminen sateessa oli miellyttävämpää kuin se olisi ollut kovassa helteessä.

Isämme isoisän isä **Jaakko Niukkanen** ja vaimonsa **Riitta**, o.s. **Puranen**, asuivat Noitermaan kylässä ja saivat siellä mm. pojan **Heikin**, joka oli isämme isoisä. Heikki avioitui **Maria Karilaisen** kanssa ja vuonna 1911 he ostivat tilan Pyhäkylästä, lähemmäs Heinosta.

Heikin vanhemmat Jaakko ja Riitta muuttivat myös Heinosiin. Heikki ja Maria Niukkanen raivasivat, rakensivat ja laajensivat taloaan kasvattaen tilaansa, jossa eli silloisen tavan mukaan koko suurperhe.

Tänne isämme mummulan maille olimme ensimmäiseksi tavoittelemassa. Maisema oli muuttunut siitä, kun vanhempamme olivat viisi vuotta sitten viimeksi käyneet Heinossissa. Niinpä etsiskelimme oikeaa märkeä, innokkaimpina etsijöinä lastenlapset Atte ja Tiia-Mari.

Teknisin apuvälinein ja Suomeen tehdyn puhelinsoiton jälkeen Heinonen löytyi. Pellon yli katsoessamme kuvittelimme silmissämme mäellä talon - isän mummulan. Talo on hävitetty, mutta tilalla olleiden rakennusten kivijalkoja ja talon aluskellari oli näkyvissä.

Meillä, jotka muistavat Maria-mummun, liikahti jotakin sisimmässä. Seisoimme ensimmäistä kertaa esivanhempiemme

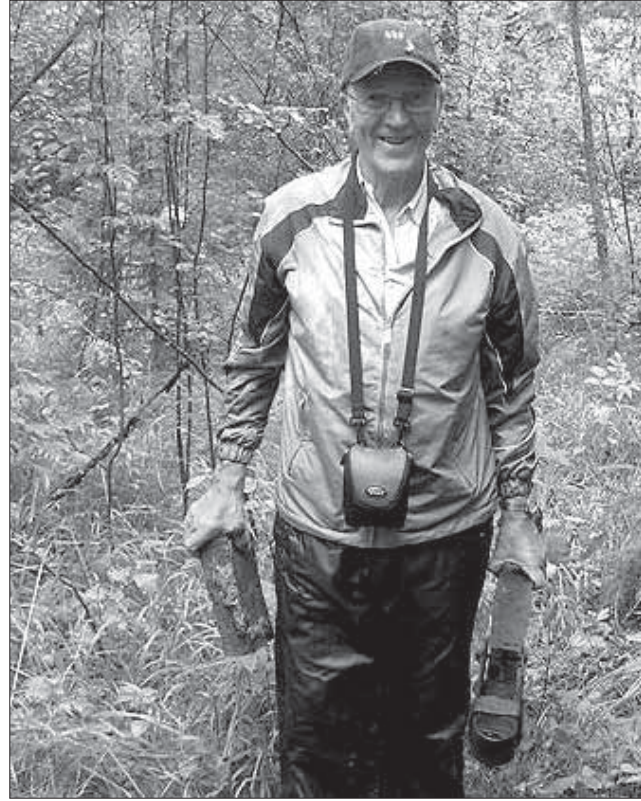
mailla, josta he olivat joutuneet lähtemään, jättämään kotinsa ja kaiken rakentamansa, sodan tieltä kohti tuntematonta.

Vanhan pajan kivijalka kiinnosti Attea ja Pekkaa siinä määrin, että aikansa möyryttyään he löysivät ilmeisesti Veikon isoisän Heikin takomia rautaesineitä – näin ainakin haluamme uskoa. Tilalla on ollut ilmeisesti vain pari vuotta toiminnassa ollut tiilitehdas, joka perimätiedon mukaan sijaitsi ns. hevoshään nurkassa. Muistona Heinosta kasvaa Tuiren puutarhassa pieni juhannusrusun alkua.

Valkeamäki

Heikin ja Marian poika **Ville**, siis Veikko-isämme isä, avioitui **Onerva Mannikaisen** kanssa vuonna 1937 aloittaen yhteiselämänsä Niukkasella.

He ostivat toukokuussa



Veikko ja kodin mailta löytyneet muistot.

1938 Valkeamäen kylästä oman Suopelto -nimisen tilan. Tila sijaitsi entisen Kallenkartanon mailla, joka oli myyty Suomen valtiolle ja lohkottu jo vuoden 1930 alussa uudistiloiksi. Suopellon tilalle siirrettiin josta-kin pieni vanha asuinrakennus, jossa oli keittiö ja kamari.

Tämä Kallenkartanon aika on aika huonosti kenenkään muistissa, mutta entinen naapuri muisteli, että tilalla olisi ollut uusi komea navetta. Näitä mahdollisia rakennusten jälkiä lähdimme odottavin mielin etsimään.

Suuntasimme kulkumme, läpi kantarelli- ja mustikkametsän, kohti karttakoordinaattien osoittamaa paikkaa. Jokaista kiveä ja monttua katsoimme sillä mielellä, josko se olisi merkki isämme synnyinkodista.

Vihdoin kuului toivottu ja odotettu huuto raken-

nuksen merkkien löytymisestä. Askelemme nopeutuivat kulkiessamme läpi pusikoiden, sillä halusimme pian nähdä mitä oli löytynyt. Siellä oli sammaleiden peitossa oleva kivijalka!

Löysimme sammaleiden alta myös punatiiliä, jotka todennäköisesti olivat lähtöisin Heinossissa olleesta tiilitehtaasta. Niinpä otimme muistoksi myös tiilen, jonka uskoimme olleen isämme isoisän tekemä.

Tiesimme valokuvista, että asuinrakennus oli kulkumakivien päällä, joten kivijalkaa ei voinut löytyä. Olettavasti löysimme rakennuksen kahden kulman kivet, joiden varassa takaseinä oli levännyt, sekä heurukkapuskan oletetun takaseinän takaa. Selkeä maaomonttu oli jonkin matkaa navetasta, joten siinä oli todennäköisesti ollut kellari.

Hetki, jolloin seisoiimme navetan kivijalalla, on vieläkin kyyneliä silmiin nostattava tilanne. Näimme, kuinka tärkeää oli myös isällemme löytää synnyinkotinsa paikka. Koimme, että jokin aukko oli hänen elämässään täydentynyt.

Kului vielä tovi kun katselimme mahdollisia asuinrakennuksen merkkejä. Niilo huomasi, samankokoisten kuusien rivin eli todennäköisesti kuusiainia oli aikoinaan rajannut pihapiiriä tiestä. Veikko-isä muisteli, että isällään oli ollut tapana istuttaa kuusia aidaksi. Jo metsittyneeltä pelloilta löytyi sarkaojien kohdat ja tiesimme että niillä kohdin oli esi-isämme viljelleet peltot.

Sodan jatkuessa Suopellon tila oli myyty 4.12.1943 **Matti Jorolle** ja isä oli muuttanut nelivuotiaana perheensä kanssa Parkanosta ostetulle tilalle.

Autolle palasimme saateesta märkinä, hieman rämpimisestä uupuneina mutta ylen tyytyväisinä kaikki.

Pyhjäjärven kirkko

Lauantaina kävimme vielä Vpl Pyhjäjärven kirkon muistomerkillä. Siellä muistelimme sodissa kaatuneita sukulaisiamme lukien muistomerkkiin kaiverrettuja vuosina 1939–1944 kaatuneiden sukulastemme nimiä.

Pyhjäjärven hautausmaa oli nyt venäläisten käytössä, mutta tuntui hyvältä, että meidän esi-isiemme hautausmaa oli yhä siunattuna maana. Pyhjäjärven kirkosta oli näkyvissä kivijalan jäänteitä. Kävimme myös lahjoitusmaatalonpoikien muistomerkillä, jossa seisoi samoilla sijoilla kuin vanhan valokuvan mukaan Ville papamme oli seissyt. Tämä tunteita herättävä päivä oli päättymässä ja palasimme hotellillemme Pyhjäjärven rautatieaseman kautta.

Konevitsan luostari

Sunnuntai alkoi retkellä Konevitsan luostarille. Ajoimme Salitsanrannan läpi, missä Pekan kummitsetä oli asunut.

Retki luostarille Sortanlahden satamasta sai hauskan alun, kun laiva saarelle lähti ilman suomalaista turistiryhmää ja palasi takaisin hakemaan meidät, yhteensä noin 30 turistia.

Oppaana saarella toimi Venäjällä asuva **Antti Musakka**, joka kertoi varsin mielenkiintoisesti luostarin vaiheista. Konevitsan retken saimme tehdä aurinkoisessa säässä.

Isän äidin sukujuurilla

Luostarimatkan jälkeen iltapäivällä jatkoimme tutustumista sukumme juuriin, sillä vielä oli tutustumatta isämme äidin Aili Onerva



Suopellon navetan kivijalalla Päivi, Eira, Veikko, Tiia-Mari, Atte sekä edessä Aapo ja Tuire.

Mannikaisen suvun seutuihin.

Onerva syntyi **Heikki Mannikaisen ja Marian, o.s. Puputti**, perheeseen Saapurssa, jossa he asuivat oletettavasti Mannikaisten tilasta lohkaistulla tontilla. Saimme kuulla, että Heikki oli jättänyt perheensä ja lähtenyt Kanadaan. Talo ilmeisesti myytiin ja Maria-mummu muutti Saaprun rukoushuoneelle vahtimestari-talonmieheksi. Tässä vaiheessa isämme äiti Onerva pääsi tädilleen ja tämän miehelle kasvatuksi.

Kävimme Mannikaisten tilan mailla, joka nyt oli peltona ja metsänä. Tilalla oli näkyvissä maakellarin kumpu ja **Onni Mannikaisen** (Heikin isä) tilalla sijainneen kirkasvetisen ja pulppuavan lähteen kohta, joka jo oli umpeutunut. Lähteessä kerrotaan aikanaan sijainneen naapurin **Juho Kukon** omistama ihmellinen väline, Oinas-pumppu.

Pysähdyimme myös viiden tien risteykseen, josta kävelimme entisen Saaprun rukoushuoneen kohdalle, jossa sijaitsi nyt paikallisten asukkaiden lato. Lähellä sijaitsi myös Saaprun kyläkauppa, jossa kävimme karamelliostoksilla.

Ajoimme vielä Noitermaan kylän läpi, missä mm. Veikko isämme isoisän isä Jaakko Niukkanen sekä iso-isä Heikki Niukkanen asuivat perheineen ennen Heinosiin muuttoa. Noitermaassa näimme myös isämme **Toivo**-sedän vaimon, **Kertun**, o.s. **Pulakka**, syntymä- ja nuoruusajan kodin. Kertun koti on edelleen pystyssä ja se on kesäasuntona pietarilaisella perheellä.

Ajoimme vielä Keljan taistelun tapahtumapaikalle sekä Kekkilän kartanon maiden että Tuntemattomasta sotilaasta tunnetun **Antti Rokan** synnyinseudun ohi.

Hotellille saavuttuamme olimme jälleen tyytyväisiä päivämme sisältöön. Uni maittoi kaikille, kerrattuamme vielä kartalta päivien kulkureitit.

Kotiinpaluu

Kotimatkalta lähdimme aamupalan syötyämme ja hotellin henkilökunnan hyvästelyämme. Ajoimme Muolaan kylän kautta Viipuriin, missä poikkesimme tietysti pellavakaupassa ja kauppahallissa. Vaiheikas ja mieleenpainuva matka sukujuurillemme voidaan katsoa päättyneeksi Viipurin pyöreään torniin.

Haluamme kiittää vielä vanhempiamme matkasta juurillemme Karjalaan, ilman tätä matkaa moni sukuumme liittyvä asia olisi edelleen tiedostamatta.

PÄIVI KOSKELA ja
TUIRE LAHDENPERÄ

Isäni ja
Lauri
Pelkonen

Olen reilun vuosikymmenen työskennellyt isäni, kapteeni **August Ihalaisen** elämäkerran parissa. Hän jäi minulle lähes tuntemattomaksi, koska vanhempani erosivat ollessani alakouluiässä, ja koska hän sotilaan ammattinsa vuoksi asui lähes koko ajan erillään perheestään.

Isäni kävi, perheen muutettua Konnitsasta, neljä luokkaa kansakoulua Räisälän Särkisalossa. Näin oli jääkäri **Lauri Pelkosen** tarina minulle päällisin puolin tuttu jo ennen kuin Pyhäjärvi-lehden edellisestä numerosta sain lukea **Matti Sannan** ansiokkaan kirjoituksen hänestä.

Isäni jäämistön päädyttyä Savonlinnan kaupungin haltuun sain siitä itseleni vain pieniä osia. Tärkeimpiin kuuluva on hänen valokuvakirjansa, jossa on mm. oheinen valokuva Särkisaloon kansakoulun oppilaista ja opettajista vuodelta 1914.

Isälläni oli onneksi tapana kirjoittaa kuvien taakse tietoa niissä olevista henkilöistä. Tämän kuvan takaa voi lukea, että siinä ovat oppilaiden lisäksi: ”opett. rva **Talvenheimo**, opettaja, ylioppilas Lauri Armas Pelkonen, opettajatar, neiti **Aino Kuutti**”. Ensimmäinen löytyä ku-

van vasemmasta laidasta. Aino Kuutti istuu oppilaiden joukossa kolmannessa rivissä. August Ihalainen katsoo kuvaajaa toisena vasemmalta.

Kapteeniksi yleneminen neljän kansakoululuokan pohjalta oli melkoinen saavutus. Sodan tosin auttoivat opinhaluista aliupseeria kohoamaan upseerien joukkoon. Kadettikoulun käyneissä tällainen heidän mielestään ansioton arvonnousu herätti närää ja reservissä ylennettyjen kauluksissa komeilivatkin hopeanväriset ruusukkeet kul-



lattujen sijasta. Kouluja käymällä arvonsa hankkineet pelkäsivät, eivätkä syyttä, että armeijan palvelukseen jääneet reservissä ylenneet viesivät heiltä virkoja.

Näin myös tapahtui. Isäni sai vuonna 1946 silloisen presidentti **J. K. Paasikiven** ja puolustuslaitoksen komentaja **Aarne Sihvon** allekirjoittaman avoimen kirjeen, jolla hänet nimitettiin kapteenin virkaan Riihimäen vasta perustetussa Viestirykmentissä. Komea ura päättyi aikanaan Pääesikuntaan, sen viestivarustetoimistoon –

virkaan, jota normaalisti hoiti majurin arvoinen henkilö.

Hauska anekdoottikin liittyy vaatimattomista oloista lähteneen August Ihalaisen upseerinuraan. Jompikumpi edellä mainituista naisopettajista oli tullut isääni vastaan tämän ollessa jo luutnantti. Tällöin oli opettajalta lipsahnut: ”Kaikkein vähiten luulin juuri sinun nousevan upseeriksi!” Voin kuvitella isäni mielihyvän...

Uskon Lauri Pelkosen esimerkin monella tavoin vaikuttaneen nuoren August Ihalaisen ammatinva-

lintaan. Kuten olen aiemmin kertonut, harrasti isäni myöhemmällä iälläänkin jääkäreitä mm. keräämällä heitä koskevaa kirjallisuutta.

Matti Santa on oikeassa todetessaan, etteivät sotiemme uhrit ja sankarien työt saa jäädä unholaan. Emme saa ihannoida sotaa, mutta meidän kuuluu kunnioittaa ja muistaa heitä, jotka puolustivat tärkeäksi mieltämiään asioita jopa elämänsä hinnalla.

YRJÖ IHALAINEN
Kuopio

Kotikokin kertomaa

Syyssatoa suuhun

Viime lehdessä annettiin Kotikokki-palstalla ohjeet sienihepsan ja porkkanapannukakun tekoon. Tässä vielä parit vinkit syyssadon hyödyntämiseen. Ruokaohjeet ovat **Pirkko Sallinen-Gimpl'n** toimittamasta Karjalainen keittokirja -teoksesta.

Juureslaatikko

- 3 kkp suolasieniä
- 5 kpl perunoita
- 3 kpl isoja porkkanoita
- 3 kkp keskikokoisia punajuuria
- 2 kkp herneitä
- 200 g sianlihaa
- 2 kkp maitoa
- suolaa ja pippuria maun mukaan
- muutama tippa etikkaa
- Suolasieniä liotetaan. Perunat, porkkanat ja punajuuret pestään hyvin, kuoritaan ja leikellään kuutioiksi. Sipuli leikataan pieniksi paloiksi, samoin sianliha. Kaikki ainekset sekoitetaan yhteen saviruukussa. Maustetaan jauhetulla pippurilla ja sekoitetaan jälleen. Lopuksi kaadetaan joukkoon maitoa sen verran, että kaikki ainekset peittyvät. Ruukku pannaan uuniin kypsymään runsaaksi tunniksi noin 200 asteeseen. On erittäin maukasta lämpimänä. Ohjeen on antanut **Enni Leskinen** Impilahdelta.

Punajuuripihvit

- 3 isoa punajuurta
- vettä, suolaa
- 1/2 munaa
- 1 dl korppujauhoja
- 1 tl suolaa
- 2 sipulia
- 2 rkl voita tai margariinia
- sitruunan mehu
- paistorasvaa
- Punajuuret keitetään, jäähdytetään ja kuoritaan. Niistä leikataan paksuhkoja viipaleita, jotka kieritellän munassa ja korppujauhossa, jossa on suolaa. Paistetaan paistinpannalla molemmin puolin melko runsaassa rasvassa. Viimeksi ruskistetaan sipulirenkaat ja nostetaan punajuuren päälle. Maustetaan sitruunan mehulla. Kastikkeenä tarjotaan siivilöity paistinliemi. Ohje on saatu **Matti Rouhiaiselta** Käkisalimesta.

Maitokaali

- 300 g tuoretta kaalia
- 1 porkkana
- 2 tl suolaa
- runsas 1/2 l vettä
- 1 1/2 l maitoa
- nokare voita
- Huuhdottua, pilkottua kaalia ja porkkanaviipaleita keitetään vedessä jonkin aikaa. Maustetaan suolalla ja lisätään maitoa. Keitetään kypsäksi. Lisätään nokare voita mauksi. Tällainen ruokamuisto on peräisin **Irene Alice Virtaselta** Johanneksesta.
- Porkkanan sijaan keittoon voi panna 1 dl riisiä. Kaali hakataan hienoksi, riisi keitetään vedessä. Siihen lisätään kaalit ja myöhemmin maito. Keitetään, kunnes kaalit ovat kypsät. Maustetaan suolalla. Riisin asemesta käytettiin ennen myös rikottuja ohraryynejä.

Imelletty perunapuuro

- 10 isoa perunaa
- 1 kukkurainen rkl mannaryynejä
- 1 tl suolaa
- vajaa puoli litraa lämmintä maitoa (jos mahdollista, lypsylämmintä)
- Perunat eli maaomenat kuoritaan, ja keitetään vähässä vedessä kypsiksi. Vesi kaadetaan pois, mannaryynit ripotellaan perunoihin ja perunat survotaan. Imelty-misen kannalta tämä vaihe on tärkeä. Jos maito ei ole lypsylämmintä, se kuumennetaan kädenlämpöiseksi ja lisätään nopeasti perunasurvokseen. Annetaan imeltyä lämpimässä, lisätään suola. Paistetaan uunissa 2-3 tuntia noin 150 asteessa. Ohjeen on antanut **Toini Pelkonen** Pyhäjärveltä.

Perinneruokia kannattaa kokeilla!

MARJO
RISTILÄ-TOIKKA

Sirun peluukin sujui Pakaristen tapaamisessa

Alkusyksyn leppeänä lauantaina 15.8.2009 **Juho ja Maria Pakarisen** jälkipolvet kokoontuivat Sastamalaan Hotelli Ellivuoreen sukukokouksen ja rennon yhdessäolon merkeissä. Edellinen kokous pidettiin vuonna 2006 VPL Pyhäjärvellä noin viidenkymmenen osallistujan voimin, tällä kertaa mukana oli pitkälti yli sata sukuun kuuluvaa, joista ilahduttavan iso osuus oli nuorta väkeä.

Sukua oli kokoontunut paikalle mm. Sastamalan, Huittisten, Tampereen, Jyväskylän ja Helsingin seuduilta. Jälleennäkemiset olivat riemukkaita ja suvun uusien jäsenten tapaaminen antoisaa. Ennen juhla-ateriaa kajautettiin komeasti Karjalaisten laulu.

Pyhäjärvellä kolme vuotta sitten valittu suvun puheenjohtaja **Seppo Huotari** aloitti kokouksen tervetuliaispuheella, minkä jälkeen **Esko ja Maikki Pakarinen** jakoivat suvun naisväelle itse tekemänsä medaljongit. Upeat kivikorut olivat varmasti vieneet pariskunnalta aikaa tunti-kaupalla, idea ja toteutus olivat erinomaisia!

Kokouksessa esiteltiin eri sukuhaarat toisilleen ja tuotiin esiin toivomuksia suvun tarinoiden keräämisestä kronikan muotoon.

Suvulle valittiin uusi hallitus, jonka uutena puheenjohtajana **Petri Pakarinen** aloitti. Sihteeriksi valittiin allekirjoittanut **Mari Pakarinen**.



Pakaristen sukukokouksessa ei tyydytty istumaan vain kokouspöydän ääressä, vaan ohjelmassa oli myös ulkoilma-aktiviteetteja. Kuvassa Katri Pajunen opastaa siru-pelin saloihin. Mukana pelin aloituksessa Petri Pakarinen, Katri Pajunen, Esko Pakarinen, Eila Ahonen – joka on suvun vanhin jäsen 85:llä ikävuodellaan – sekä Pauli Savolainen.

Seuraava sukukokous päätettiin pitää vuonna 2012 Oriveden Opistolla. Toivottavasti saamme tähän mennessä koottua suvun tarinoita yksien kansien väliin!

Kokouksessa pohdittiin myös yhteisen matkan tekemistä Pyhäjärvelle kesällä 2010, jotta Keljan maisemat tulisivat tutuiksi nuor-

remmallekin väelle vanhempien esitellessä paikkoja ja tarinoita. Innokkaimmat ilmoittautuivat matkaan oitis kokouksen päätyttyä.

Kun virallinen osuus oli hoidettu, saimme nauttia **Kalle Pakarisen** ajatuksia herättävästä esitelmästä, joka käsitteli karjalaisuuden

olemusta ja valotti Pakaristen liikkeitä ja asettumista Karjalaan. Itse Vammalassa syntyneenä koen olevani lähinnä länsisuomalainen, mutta kuitenkin olen lapsena oppinut mummini kautta puhumaan Karjalan murretta sekä tunnen oloni kumman kotoisaksi Pyhäjärven rannalla entisessä Viipurin läänissä. Karjalai-

suus saattaa pilkkahtella esiin meistä nuoremmistaikin mitä erilaisimmissa tilanteissa, sukupolvien kokemukset kulkevat varmasti mukanamme, vaikkamme sitä aina itse tiedostakaan. Karjala on vuosien saatossa muuttunut ja siellä on uutta elämää, mutta kuitenkin se vanha Karjala elää meidän Pakaristenkin mie-

lissä ihanana paikkana ja suvun alkukotina.

Kettu Pakarisen lausumat runot saivat silmäpielet kostumaan, ja auringon vielä paistaessa lämpimästi siirryimme ulos **Olli-Pekka Järvisen** järjestämälle patikoinnille kohti Ellivuoren vieressä seisovaa Pirun vuorta ja Emil Danielsonin kivilinnaa. Samalla pähkäilimme **Esko Pakarisen** laatimaa murresanavisaa kuumeisesti. Ulkoilusta nautittiin vielä, kun **Katri Pajunen** kokosi joukot hiekkatielle sirun peluuseen, jota sukumme vanhimmat ovat lapsuudessaan Pyhäjärvellä pelanneet. Pelivälineinä oli puolimetriset kepukat ja parikymmentin siru-keppi. Vauhdikkaaseen peliin osallistui niin vanhemmat konkarit kuin tulevaisuuden lupauksetkin. Parhaana pelaajana palkittiinkin 6-vuotias **Vaino Seppälä**. Siru muuten olisi oiva peli vaikka välitunnille tai illanistujaisiin, välineet löytyvät lähimetsästä ja kaikilla on varmasti hauskaa!

Kokouksessa käytiin läpi käytännön asioita ja tulevaisuuden suunnitelmia, mutta paras anti oli tietenkin mukava yhdessäolo. Täytyy sanoa, että kyllä saan olla ylpeä upeasta suvustani – Keljan Pakarisista!

MARI PAKARINEN

Kannaksen Kuismat -sukukirja poiki paljon tietoa, ja lisää kerätään

Sukukirjan julkaisu tammikuussa 2009, ja kirja on heti ilmestymisensä jälkeen herättänyt vilkasta keskustelua ja mielipiteenvaihtoa. Ilahduttavaa on, että kevään ja kesän aikana on henkilömäärä lisääntynyt 20 000 henkilönimellä, eli sadantuhannen henkilön raja on ylittynyt.

Kirjatoimikunta toivoo, että kaikki ne jotka ovat kirjan ostaneet tai saaneet, tarkistaisivat omat ja lähipiirinsä henkilötiedot ja ilmoittaisivat puuttuvat tiedot kirjaryhmälle. Samoin kantaisien keskinäisiin suhteisiin on saatu lisävalaistusta, joten uusia sukulaisuksia on paljastumassa. DNA-tutkimus tulee myös mukaan ja otamme jokaisen sukuhaaran kahdesta miespuolisesta jäsenestä näytteet ja näin voimme tämän avulla varmistella lisää sukulaisuus. Uuden DVD-levyn julkaisuajankohta ilmoitetaan seuran kotisivuilla ja jäsenkirjeessä.

Tarinoita Kuismat suvun vaiheista otamme edelleen vastaan ja tallennamme niitä seuraavaa kirjaa varten. Vanhoista, kannaksella tapahtuneista asioista on kulunut jo yli 60 vuotta, näiden tarinoiden ja mahdollisten kuvien tallentamiseen alkaa olla jo kiire koska kertojen määrä vähenee, joten kaikki haastattelemaan omia vanhempia ja isovanhempia. Myös uudemmat, mm. siirtymiset uusille asuinpaikoille ja kotiutuminen uusiin elinympäristöihin, on tallentamisen arvoisia asioita, myös näitä tarinoita aivan näihin päiviin asti otamme kiitollisena vastaan tulevia julkaisuja varten.

Kannaksen Kuismat sukukirjan tilaustiedot www.kuismansuku.fi

KARI KUISMA
Kuisman sukuseura ry

Hiitolan Kekkien sukukokoukseen ryntäys

Yli kaksisataapäinen joukko Hiitolan Kekki -sukuun kuuluvaa kohtasi sukukokouksen merkeissä Porin Kauppaoppilaitoksen juhlasalissa elokuun ensimmäisenä lauantaina.

Hiitola-juhlien yhteydessä järjestetyllä tapaamisella oli monta kiperää ja mutkikastakin vaihetta ennen kuin tilaisuus saatiin toteutettua. Loppuloksena oli kuitenkin onnistunut kokoontuminen, jonka seurauksena päätettiin perustaa uusi sukuseura.

Alkujaan tapaamista suunniteltaessa arveltiin, että paikalle saadaan 40-50 osallistujaa, minkä mukaan oli varattu luokkahuone Kauppaoppilaitokselta kokouksen pitopaikaksi. Ilmoittautumisaajan toisella viikolla, kun tulossa oli jo kuutisenkymmentä sukulaista, pyydettiin suurempaa tilaa käyttöön. Seuraava vaihtoehto oli auditorio, jossa tarjolla oli 117 tuolia. Kun kävi selville, että auditorioon ei saada lisätuoleja, ja koska ilmoittautuneita oli jo yli kaksisataa, päätettiin käyttää juhlasalia ja sovittaa ohjelma ja aikataulu sen mukaisek-



si, että Hiitola-säätiön seminaari Karjalan arkeologisista kaivauksista pääsisi alkamaan aikataulun mukaan samassa tilassa kahta tuntia myöhemmin.

Suvun piirissä on jo vuosia ollut halukkuutta kokoontua yhteen ja samalla selvittää ja tutkia enemmän sukua ja saada tietoja suvusta ja sukulaisista. Sukututkimusta Hiitolan Kekki -suvusta on tehty vuosikymmenten ajan. Varhaisimmat tutkimukset ovat 1960-luvulta, jolloin on tehty ensimmäiset tutkimukset erään Hiitolan Kekki -sukuun kuuluvan esivanhemmista. Tutkimusta on jatkettu viime vuodet jälkipolvien selvittämiseksi ja tutkittu eri Hiitolan Kekki -sukujen yhteyksiä toisi-

sa. Merkittävänä apuna jälkipolvitutkimuksessa on ollut yhteistyö Hiitola-Kurkijoki -sukututkijapiiriläisten kanssa. Yhdessä on ratkottu monia kiperiä pulmatilanteita ja umpikujaan päätyneitä selvityksiä.

Tällä hetkellä tiedetään, että Hiitolassa on ollut kaksi Kekki -sukua, joiden lähtöhenkilöt ovat syntyneet 1600-luvun puolenvälin jälkeen. Varmaa yhteyttä sukujen välille ei ole voitu varmentaa mutta oletettavasti on kyse samasta suvusta, ehkä peräti serkkuista. Molemmat ovat asuneet Hiitolan Kävälässä (Tiurulassa) 1600 - 1700-luvun vaihteessa. Vielä ei tiedetä, mistä Kekit tulivat Hiitolaan. Kekki nimi on kuitenkin esiintynyt jo noin

sata vuotta aiemmin Suur-Jääksen alueella, joten todennäköisesti siltä suunnalta Hiitolaan on tultu.

Porin tapaamisessa päätettiin yksimielisesti perustaa sukuseura ja jatkaa suvun tutkimista julkaistavaa sukukirjaa varten. Sukuseuran perustamisen valmisteluun valittiin kuusi-jäseninen toimikunta tavoitteena vuoden kuluttua pidettävä sukuseuran perustava kokous. Toimikuntaan valittiin **Helinä Kekki** (isovanhemmat Eino Mikonpoika Kekki ja Hilja Mikontytär Parkkali), **Liisi Rautio** (isovanhemmat Juho Juhonpoika Piippu ja Riitta Heikintytär Kekki), **Henna Tuomikoski** (isovanhemmat Matti Mikonpoika Kekki ja Vilhelmiina Eskontytär Pessi), **Merja Välimäki** (isovanhemmat Johannes Pekanpoika Jyrkiäinen ja Saima Mikontytär Kekki), **Pertti Viinanen** (isovanhemmat Tuomas Matinpoika Huuhka ja Katri Juhontytär Kekki) sekä **Harri Kekki** (isovanhemmat Pekka Pekanpoika Kekki ja Maria Vilpöntytär Puputti).

HARRI KEKKI

Huittisten sotilaspojat Muurmanskissa ja Petsamossa

Huittisten sotilaspojat ovat perinteisesti tehneet kesäsen retkensä joko Karjalan Kannakselle, Vienan Karjalaan tai Baltian maihin. Tänä kesänä matka ulottui aina Muurmanskiin ja Petsamoon saakka.

Ensimmäisenä matkakohteena oli Raatteen tie Suomen puolella. Raatteen tien taistelu oli yksi sotiemme ankarimmista taisteluista, jossa tammikuun alussa 1940 torjuttiin ylivoimainen vihollinen tunnetuin seurauksin. Raatteen tiellä on entisöity korusuja, taisteluhautoja ja varustuksia. Tien tuntumassa on myös niin suomalaisten kuin venäläistenkin pystyttämiä muistomerkkejä ankarista talvisista taisteluista. Uusin muistomerkki on Talvisodan monumentti Raatteen Portin vieressä. Se koostuu noin kolmen hehtaarin laajuisesta kivikentästä ja keskusmuistomerkkinä on "Avara syli", jossa on 105 vaskista tuulikelloa, yksi jokaista Talvisodan päivää kohden. Tälle kauniille ja vaikuttavalle muistomerkillle laskivat Huittisten sotilaspojat seppeleen.

Raatteen tieltä matka jatkui Kuusamoon ja sieltä edelleen Venäjän puolelle Kiestinkiin, jossa niin ikään laskimme seppeleen suomalaisten sotilaiden muistomerkillle. Kiestingissäkin käytiin myös ankarat taistelut, joissa suomalais-saksalaiset joukot ottivat yhteen venäläisten kanssa. Näissä Kiestingin taisteluissa molemmat osapuolet menettivät runsaasti parhaita sotilaitaan.

Matka jatkui edelleen Louhen, Kantalahden ja Hiipinän kautta kohti Muurmanskia. Hyvät kestöpäällysteiset tiet kauniiden vaaramaisemien lomassa jouduttivat matkaa kohti Muurmanskia, jonne saavuimme matkan puolivälin vaiheilla. Itse Muurmanskin kaupunki on suuri ja kaunis, mutta oppaam-



Matkalla mukana olleet neljä Karjalan poikaa suomalaisten sotilaiden muistomerkillä Kiestingissä. Vasemmalta Heikki Inkinen, kotoisin Uudeltakirkolta, Markku Evala, toisen polven pyhäjärveläinen, Väinö Kiiski, toisen polven muolaalainen ja Paavo Punkari Lahdenpohjasta. Me Karjalan pojat "pidimme yhtä" matkallamme.



Huittisten sotilaspojat Raatteen tien uudella Avara syli -muistomerkillä. Kuvat: Janne Tiuttu.

me mukaan menettää asukaitaan joka vuosi etelään Vienan ja Laatokan Karjalaan. Kaupungin satama on myös suuri, jonne laivoja tulee ja sieltä lähtee Pohjoiselle Jäämerelle joka päivä.

Muurmanskista matkamme jatkui Petsamoon, jossa silmiä hivelevän kauniit

vaaramaisemat jäivät matkalaisten mieleen ja muistoihin. Rajajoosepin rajanylityspaikan jälkeen oli vastassa kotimaa ja Lappi, jossa jo moni matkalainen kohtasi tuttuja maisemia ja paikkoja.

Vaikka retkemme kestikin päivää vaille viikon, saatoimme yhdessä todeta, että

retki kannatti tehdä, vaikka elokuun alkupäivät olivatkin kesän kuumimpia. Parhaana päivänä Lapissa oli plus 27 astetta lämmintä.

Sotilaspoikien johtaja Pentti Tiuttu johdatti joukkonsa terveenä ja reippaana koteihimme Huittisiin.

PAAVO PUNKARI

Laatokan Puolustuksen Perinneyhdistys koolla

Laatokan meripuolustuksen perinteitä vaaliva Laatokan Puolustuksen Perinneyhdistys kokoontui evokomentaja **Erkki Marttilan** johdolla Lappeenrannassa. Kaksipäiväiseen tapaamiseen, 15.-16.8., veteraaneja, heidän jälkeläisiään ja ystäviä sekä muita asiasta kiinnostuneita oli saapunut eri puolilta Suomea.

Yhteinen tilaisuus Lappeenrannassa alkoi kunniakäynnillä "Äiti Karjala" -patsaalla. Seppeleenlaskua seurasi rukoushetki ja Erkki Marttilan puhe.

Lauantain ohjelma päät-

tyi risteilyyn Suomen suurimmalla sisävesilaivalla, m/s Camillalla. Risteilyn jälkeen vieraat vietiin majoittumaan Maasotakoululle.

Laatokan Puolustuksen Perinneyhdistyksen taustalla oli alkuaan joukko eri aikoina toimineita yhdistyksiä. Nykyinen nimi pyrkii kuvaamaan tausta yhteisöjään; Laatokan puolustajat ja Valamon veteraanit. Nykymuotoisen yhdistyksen puheenjohtajana on toiminut turkulainen Erkki Marttila vuodesta 2003. Perinneyhdistyksessä on edelleen veteraanien osuus

huomattava, mutta jälkipolvien määrä on nousussa. Yhdistyksen toimintamuotona on vuosittainen kokoontuminen, jossa valitaan mm. yhdistyksen hallitus.

Sunnuntaina pidetyssä kokouksessa päätettiin kokoontua ensi vuonna Joensuun suunnassa. Ajankohdaksi on sama 15.8., koska se oli ennen sotia Laatokalla toimineen Rannikkotyksitörykmentti 3:n vuosipäivä. Myös sotien aikanaikin vuosipäivää muistettiin, vaikka sodan ajan joukot olivat eri kokoonpanossa ja eri nimillä kuin rauhan

aikaisten.

Yhdistyksen hallitukseen ei tullut muutoksia. Puheenjohtajana toimii edelleen Erkki Marttila Turusta, varapuheenjohtajana **Seppo Vainikka** Imatralta ja sihteeri/rahastonhoitajana jatkaa **Raili Jantunen** Heinolasta. Muut hallituksen jäsenet ovat **Tuure Matikainen**, **Ilpo Kaislaniemi** ja **Yrjö Tiira**.

Tilaisuudessa perinneyhdistys sai taululahjoituksen. Kokouksen jälkeen tutustuttiin vielä Ratsuväkimuseon.

PAULA PENTTILÄ

Pakinan paikka

Karjalan murre ja kieli

Ainakin yksi Nokian kaupunginjohtaja Markku Rahikkalan toivomus liittyen kesän Pyhäjärvi-juhliin lieenee jäänyt toteutumatta. Tämän lehden heinäkuun numeron etusivulla Rahikkala nimittäin toivotteli juhlaväkeä tervetulleeksi kaupunkiinsa aloittaen: "On ilo nähdä karjalaisia Nokian kesässä ja kuulla tuttua Karjalan kieltä". Aina-kaan nimimerkki ei kuullut karjalan kieltä Nokian juhlassa eikä ole sitä kuullut missään aiemmissakaan kihuissa. Loihen epäillä kuuliko kaupunginjohtajakaan.

Rahikkala tarkoitti tietysti karjalan murretta, virallisemmin suomen kielen kaakkoismurretta, jota puhuttiin Kannaksella. Se on täsmälleen eri asia kuin kokonaan itsenäinen karjalan kieli. Rahikkala teki ilmaisussaan tennistermeillä kaksoisvirheen, sillä kieli tai murre kirjoitetaan aina pienellä: Suomessa puhutaan suomen kieltä eli suomea, Kannaksella puhuttiin karjalan murretta.

Suomalais-ugrilainen karjala on siis oma kielensä eikä mikään suomen murre. Karjala on kuitenkin suomen lähin sukulaiskieli ja niiden kieliopit ovat lähellä toisiaan. Karjalaa puhuttiin ennen sotia jossain määrin myös suomalaisissa Raja-Karjalan pitäjissä Laatokan takana. Puhuttua karjalaa on suomalaisen kuitenkin vaikea ymmärtää, vaikka monet sanat ovatkin tuttuja.

Karjalan kieltä puhutaan nykyisin melko runsaasti Venäjällä Karjalan tasavallassa, joka ulottuu Laatokalta ja Ääniseltä ylös Murmanskin alueeseen saakka. Tasavallan asukkaista yli 75 % on venäläisiä, mutta suurin vähemmistö, lähes 10 % ovat (Venäjän) karjalaiset, joista noin puolet eli yli 30 000 henkeä puhuu karjalaa. Suomalaisiakin on pieni vähemmistö, noin 2 %.

Karjalan kieli jakautuu murteisiin, jotka eroavat toisistaan niin paljon, että niitä usein pidetään eri kielinä. Yhteisen kirjakielen luominen kaikille karjalan puhujille on vaikeaa. Karjalan kirjakieltä yritettiin ennen Stalinin vainoja luoda sekä latinalaisella että kyrillisellä kirjaimistolla. Asiasta ei koskaan tullut valmista ja nykyisin kukin kirjoittaja käyttää omaa murrettaan. Karjalan kielen rajojen määrittely on vaikeaa. Kielen päähaara on ns. laajalti levinnyt *varsinaiskarjala*, joka jakautuu kymmeniin murteisiin. Siitä omiksi kielikseen erottuneita ovat pääosin Itä-Karjalassa ja Aunuksessa puhuttava *livvi*, pohjoisempaan Vienassa esiintyvä *lyydi* sekä Tverin alueella yleinen *tverinkarjala*. Näilläkin kaikilla vielä omat murteensa.

Erityisesti 1930-luvulla ja jatkosodan aikana karjalaa pidettiin suomen murteena, mikä olisi heimoaktivistien mielestä antanut oikeutuksen liittää Itä-Karjala osaksi Suomea. Käytännössä suomen kielen kaakkois- ja savolaismurteiden ja karjalan kielen välillä oli murrejatkumo Laatokan pohjoispuolella vielä 1900-luvun alussa eikä jyrkkää kielirajaa ollut. Poliittiset muutokset ovat kuitenkin muuttaneet alueen asutusta ja eriyttäneet väestöjen puhumia kieliä voimakkaasti toisistaan.

Karjalan kieli eli Suomessa vuosikymmeniä hankalaa aikaa. Karjalaa ei tunnustettu viralliseksi kieleksi ja sen käyttöä puhekielenä pyrittiin jopa rajoittamaan. Kielen taitajat alkoivat vähentyä vuosi vuodelta ja on laskettu, että Suomessa olisi karjalan sujuvia osaajia nykyisin vain 5000. Jollakin tavoin karjalaa puhuisi ja ymmärtäisi runsaat 10 000 henkilöä.

Tilanne on tänä vuonna ilahduttavasti muuttunut. Karjala on saanut professuurin Joensuun yliopistoon, kielikursseja järjestetään ja karjalan-kielistä kirjallisuutta ja muuta oppimateriaalia on saatavilla. Virallisen vähemmistökielen asema karjalalta Suomessa vielä puuttuu, toivottavasti ei pitkään.

KOIPSELO

Tutustu internet-sivustoon Luovutettukarjala.fi

Www.luovutettukarjala.fi
Luovutettua Karjalaa esittelevä internet-sivusto syntyi yli10 vuotta sitten paikkaamaan internetissä olevaa Karjala-tietouden aukkoa. Tänäaän sivusto tarjoaa laajan tietopaketin luovutetun Karjalan historias- ta.

Sivustolla esitellään kaikki luovutetun Karjalan pitäjät, kaupungit ja kauppalat kartoin, tekstein ja huomattavalta osilta myös kuvin. Tänä päivänä luovutettukarjala.fi -sivusto tarjoaa netin käyttäjälle ja surffaajalle monipuolista palvelua, joista oheassa muutamia esimerkkejä.

Karjala-tietosanakirja
Jo yli 90 käyttäjää on rekisteröitynyt kirjoittamaan tietosanakirjaa. Karjala-tietosanakirja rakentuu tällä tavoin kirjoittajien toimesta artikkeli artikkelilta. Kuka tahansa asiasta kiinnostunut ja luovutetusta Karjalasta jotain tietävä voi ryhtyä kirjoittamaan Karjala-tietosanakirjaa.

Kovin suuria atk-taitoja ei tarvita. Jos osaa käyttää nettiä, osaa varmasti myös kirjoittaa artikkeleita Karjala-tietosanakirjaan. Mitä sitten Karjala-tietosanakirjaan voi kirjoittaa? Hyvänä esimerkkinä olkoon vaikka hiljakkoin erään nimimerkin kirjoitetama Antrean kirkon historia. Karjala-tietosanakirjaa voit opetella kirjoittamaan esim. täydentämällä Luovutetun Karjalan aikajanaa.

Tuleha siekin mukaan yhteisiin talkoisiin, että saisimme rakennettua Karjala-tietosanakirjaa eteenpäin tulevien sukupolvien käyttöön!

Karjala-keskustelu

Karjala-keskustelupalstalla voit käydä ajankohtaista keskustelua Karjalasta. Palstalla voit myös kysyä ja saada vastauksia Karjala-aiheisiin kysymyksiin.

Kotiseutumatkakuvina

Sivuston palveluna on mahdollisuus tallentaa kuvagal-



valikko

- Etusivu
- Kahvihuone
- Ajankohtaista
- Tuoreet muutokset
- Satunnainen sivu
- Ohje
- Lahjoitukset

etsi

Siirry

Etsi

työkalut

- Tänne viittaavat sivut
- Linkitettyjen sivujen muutokset
- Tallenna tiedosto
- Toimintosivut
- Tulostettava versio
- Ikiliikki

sivu keskustelu muokkaa historia

Etusivu



Karjala-tietosanakirja

Kaikki tieto Karjalasta

Tutustu ja tuota

Karjala-tietosanakirja on vapaasti muokattavissa oleva riippumaton Luovutettu Karjala-aiheinen sähköinen tietosanakirja.

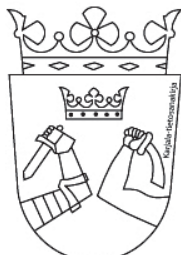
Karjala-tietosankirja on myös vanhin Internetissä julkaistu sähköinen Luovutettu Karjala-aiheinen tietosanakirja.

Tämä sivusto on osa Luovutettu Karjala Internet-palvelukonseptia.

Tule rohkeasti mukaan tekemään riippumatonta Karjala-tietosanakirjaa!

Lisätietoja Karjala-tietosanakirjasta

LUOVUTETTU KARJALA V. 1939



Vaakuna	Tilastoja
Suomen itsenäisyys:	v. 1917
- autonomia Venäjältä:	1809 - 1917
Luovutettu Karjala Suomea:	Osa Suomen Suuriruhtinaskuntaa v.1812
	Osa itsenäistä Suomea v.1917 (Tartonrauha 1920)
Luovutus Suomen ulkopuolelle:	Moskovan rauha v.1940, Pariisin rauha v.1947
Läänit	Viipurin Lääni n. 80%

leriaan kuvia kotiseutumatkoilta. Kuva-galleriaan on kertynyt jo yli 1200 kuvaa kotiseutumatkoilta ja lisää kuvasatoa odotetaan menneen kesän kotiseutumatkoilta.

Mummon ja ukon vanhat valokuvat Karjalasta
Tänne voi tallentaa omia ja suvun vanhoja kuvia luovutetusta Karjalasta.

Aikamatka luovutettuun Karjalaan
Vanhoja valokuvia luovutetusta Karjalasta, pitäjittäin ja aihealueittain jaoteltuna.

Luovutettukarjala.fi-sivusto on osa suomalaisten Karjala-muistia
Sivusto on osa suomalaisten Karjala-muistia. Tule sinäkin rohkeasti mukaan käyttämään ja tuottamaan sivuston palveluja ja siten kasvattamaan suomalaisten Karjala-muistia.

Ohjeita saatavilla
Sivustolta löydät ohjeet palveluiden käytöstä. Mikäli tarvitset lisä tietoa tai apua, voit kysyä allekirjoittaneelta. Yhteystietoni löytyvät myös sivustolta.

10-vuotta
Luovutettukarjala.fi -sivusto julkaistiin 30.11.1999 ja sivusto täyttää vuonna 2009 jo 10 vuotta. Aika on lyhyt, mutta Internetmaailmassa se on pitkä. Sivusto on yksi vanhimmista Karjala-aiheisista internet-sivustoista. Kaikki sivuston palvelut ovat ilmaisia. Sivulla on vierailtu jo yli miljoona käyntikertaa sen olemassaolon aikana. Käyhän siekin! Karjalaisin terveisin!

SEPPÖ RAPO
Sivuston toteuttaja
koti: 040 520 5000 tai
työ: 050 3341944
seppo.rapo@luovutettukarjala.fi

Kokouskutsu Vpl. Pyhäjärvi-seura ry:n syyskokoukseen

Tervetuloa Helsinkiin **Karjala-talolle Viipuri-saliin lauantaina 07.11.08 klo 13.00.** Aluksi pidettävässä **syyskokouksessa** käsitellään sääntömääräiset syyskokousasiat. Niitä ovat mm. toimintasuunnitelma sekä tulo- ja menoarvio vuodelle 2010, jäsenmaksusta päättäminen, vuosittain valittavan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan valinta vuodelle 2010 ja jäsenten valinta erovuoroisten tilalle hallitukseen vv. 2010- 2011. Kokouksen jälkeen elokuvaneuvos Kari Uusitalo muistelee työelämänsä vaiheita aiheenaan

Kohtaamisia Mika Waltarin kanssa

Keskustelun lomassa nautimme perinteiset kahvit pikkupurtavan kanssa. Ohjelmassa on myös yhteislaulua, sekä perinteiset arpajaiset, joita varten vastaanotetaan lahjoituksina pieniä voittoja. Tilaisuudessa on saatavana seuran teettämää vaakunapaitaa, 50-vuotishistoriikkia ja Muistojen järvi- dokumenttifilmiä.

Toivotamme lämpimästi tervetulleiksi kaikki seuramme jäsenet ja muutkin pyhäjärveläisyydestä ja karjalaisuudesta kiinnostuneet!

Vpl. Pyhäjärvi-seura ry:n hallitus

TAPAHTUMAKALENTERI

Satakunnan Karjalaseurojen hengellinen iltapäivä
Sastamalassa Kiikan seurakuntatalossa sunnuntaina 1.11. klo 14. Kahvitarjoilu alkaen klo 13.30. Ohjelmassa mm. kappalainen Jouni Pihlajamaan puhe, lausuntaa, nuorten musiikkiesityksiä ja virsilaulua. Tervetuloa! Äetsän Karjalaseura ry. Tied. p. 050 4011006 (Marja Koukku). Tämä on perinteinen Huittisten, Vammalan ja Äetsän Karjalaseurojen yhteinen tilaisuus ja nyt mukana on myös Satakunnan Karjalaseurojen piiri.

Lahden seudun Vpl Pyhäjärvi-kerhon marraskuun kokous pidetään torstaina 05.11.2009 klo 13 alkaen Ravintola Wanhassa Herrassa, laaksokatu 17 Lahdessa . Tervetuloa.

Suvannon seudun sukututkimuspiiri kokoontuu Karjala-talolla, Käpyläнкуja 1 Helsingissä, lauantaina 14.11.2009 klo 14-17. Isännöys sakkolalaisilla. Pyhäjärveläiset, sovitaan tammikuun kokouksen järjestelyistä.

Tampereen Seudun Vpl Pyhäjärvi-kerhon marraskuun tarinatuokio on ke 18.11. klo 13, Tampereen Karjala-seuran kerhohuoneessa, Koulukatu 12. Tervetuloa! Kerhon pikkujoulu on 29.11. Tarkemmat tiedot marraskuun lehdessä.

Kaunista Vpl Pyhäjärveä, osat I ja II.

Yhteensä 736 sivua ja 1750 kuvaa. Koko A4. Hinta 95 euroa +läh.kulut. Lisätietoja ja tilaukset: www.vpl-pyhajarvi.fi tai larjava@gmail.com tai 050 3425027. Tutustu kotisivuihimme ja kerro niistä myös sukusi nuoremmille.

Vpl-Pyhäjärvi-Säätiön puheenjohtajat

Hallituksen puheenjohtaja
Yrjö S. Kaasalainen Harjavalta,
Kallenk. 10 29200 Harjavalta
puh. 0400-626 770,
sähköposti yrjo.kaasalainen@luukku.com

Hallituksen varapuheenjohtaja
Juhani Forsberg Helsinki,
Ryytimaantie 19 A 8 00320 Helsinki,
puh. 050-511 2899,
sähköposti juhani.forsberg@fonet.fi

Hallintoneuvoston puheenjohtaja
Antero Pärssinen Hollola,
Kiviniementie 424 17120 Paimela
puh. 050-570 6575
sähköposti tero.parssi@phnet.fi

Pyhäjärvi-lehden seuraava numero:
ilmestyy marraskuussa,
aineistojen pitää olla toimituksessa
viimeistään ke 11.11. mennessä.

vpl. Pyhäjärvi



Julkaisija: Vpl. Pyhäjärvi-Säätiö

Päätoimittaja:
Marjo Ristilä-Toikka
Rautasementtie 375
37550 Lempäälä
puh. 040 730 2622 tai
03-3748 448
marjo.ristila-toikka@kolumbus.fi

Sivunvalmistus:
Marjo Ristilä-Toikka

Painopaikka:
Satakunnan
Painotuote Oy, Kokemäki

Tilaukset, jakeluhäiriöt ja osoitteenmuutokset:
Toimitus, päätoimittaja
Rautasementtie, Lempäälä
kts. yhteystiedot vierestä

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön asiamies
Pirjo Kiiala
Lamminkankaantie 12
33420 Tampere
puh. 044-2815047
pirjo.kiiala@luukku.com

Tilaushinnat: koti- ja ulkomaat 25 euroa/vsk.
Ilmoitushinnat (pmm): kuolinilmoitukset.....0,70 e
tekstissä.....0,80 e
pienin ilmoitus.....20 e
Hintoihin lisätään alv. 22%